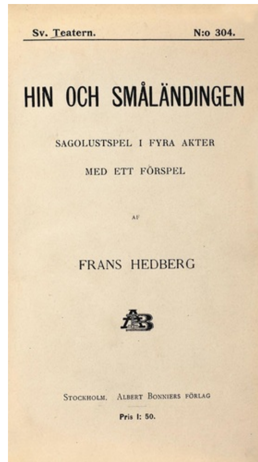

Sv. Teatern. N:o 304.

HIN OCH SMÅLÄNDINGEN

SAGOLUSTSPEL I FYRA AKTER

MED ETT FÖRSPEL

AF

FRANS HEDBERG

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Pris 1: 50.

HIN OCH SMÅLÄNDINGEN

SAGOLUSTSPEL I FYRA AKTER

MED ETT FÖRSPEL

AF

FRANS HEDBERG.

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1906

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta sagolustspel av **Frans Hedberg**, (1828-1908) har digitaliserats av Dramawebben och anpassades till Projekt Runeberg i december 2012 av Bert H.

FÖRSPEL.

Det inre af en torftig torparsiuga i Värmlands skogsbygd. Dörr i fonden och på högra sidan. Bredvid dörren till höger spis med en mager brasa af pinnar under en halt gryta. Framför spisen dåligt bord med bänkar. Till vänster ett fönster med tre hela rutor och en gammal klut i stället för den fjärde. 1 fonden på högra sidan om dörren en dubbel sängbänk med halm och ett par hästtäcken. 1 den öfre ligger Per halft påklädd och latas med en trasig bok i handen. Vid spisen sitter Malena på en pall och rör i grytan. Ola sitter vid fönstret med glasögon på näsan och läser i en gammal postilla.

Första scenen.

OLA. MALENA. PER.

malena. Du, Per! (Efter en paus.) Hör du inte, ditt late kräk?

per [tittar upp ur boken, gäspande). Hvad ä’ det om?

MALENa. SkafF in några vedpinnar åt mej! per (vänder sig ovilligt mot väggen). Det kan I göre själf, töcker jag!

malena. Tvi vale, töcken utböling du äM Far! kan’te du få’n te rore på sej?

ola (kort). La’ mej vare med freM (Läser mumlande vidare.)malena (blåser på elden). Gu’ nå’ mej för tocke syndstraff jag fått! En karl som läser och en pöjk’, som bare lates! Och rätt som det a’ kommer länsman och pantar kokräke’! Ja, ät sen med, så får I se har pass stinna I blir!

per. Ho’ mjölkar ju inte nå’t ändå, så kan di gärne ta’na!

malena. Du gör’nte någe du heller — så kunne di likså gärne dra’ åf me’ dej I

ola. Tyst, käring! Hindre mej inte te’ få i mej ett gussol i eländet 1

malena. Py! Hvad hjälper gussole, når I inte våler ta’ i någe själfve?

ola. Tyst, säjer jag! Det står skrifvet: »Vaker och beder, och eder skall varda gifvet» — står det!

per (

malena (slänger slefven i hufvudet på honom). Håll truten på dej, om du inte ids göra anna’!

per (slänger slefven tillbaks). Ror i gryta’ I, så en kan få någe’ i sejl

malena. »Den som inte vill arbeta, han skall heller icke äta,» står det meM Så pass bibelsprängder ä* jag ock!

per. Jag undrar just hvad I vill att en ska’ göre?

ola (lägger den hopslagna boken i fönstret). Ja, detsamme jag säjer 1 (Stiger upp och går till ett gammalt skåp på vänstra sidan om fonddörren.) Hå hå ja ja! (Tar fram en tom butelj och tittar i den mot dagern.) Aldri’ en dröppe heller!

per (reser sig lifligt på ena armbågen). Tror I inte att en kan få en skvätt på borg åf Gråtitta? ola. Du kunne fälle fresta pål per (lägger sig igen). Fresta på sjalf, I farl Mej tror ho> inte!ola (villrådig). Jaa — om en skulle försöke? malena. Ja si, när det gäller brännvin, då ä’ I kavate som andre tupper I Men Gråtitta akter sig allt, ho’l Ho? känner krute och har vari ute för olaga iskänkning två tag förut! — Hvad jag vill att 1 ska* göre, sa’ du, Per? Kan 1 inte gå te' skinjörn och lage att ni lår vare me’ på jolgräfninga te" rallevägen, som di håller på och ska’ bygge genom skoga?

per. Det va? visst lönt! Di har fullt öpp med folk förut!

ola. Jå då! Och int’ orker jag gå dar och bryte sten mere!

malena, Nej, du far — det säjer jag int’ någe om! Nog har du fått strete och kafve ordentligt i din dar! Men si’ pojkvrake’ som ligger där, han kunne fälle ta i, töcker jag, och hjälpe far och mor, som har dragi’ fram’en med svett och möde!

per. Var I lugn, mor! Bare jag kan skaffe mej respengar, så ger jag mej åf te’ Amerika — och sen ska’ 1 få si!

malena. Tror du, du får late dej där då? per. Usch ja! Där får en göre hvad en vill, säjer di!

ola (som satt sig igen). Jag talte me’ smålänningen söm lånte hus här i natt som va’, och han löfte han skulle försöka skaffe oss någe.

malena. Asch! den! Han har ju int’ någe själf vet jag!

ola. Ja, men sir du: han ä’ smålänning och di tar sej alti* fram!

per. Nar di vill knoge som andre uschlinger, ja! malena. Bätter det än te’ ligga och dra sej som en uschlinge, töcker jag!.

per (reser sig till hälften). Tragger I om det ett tag te*, så ger jag mej åf, och I ska’ allri’ si skymt åf mej mer!malena. Ja, gå änners åt — — ola. Nej, hör du mor — —

MALENA. Tyst du, Ola! Om han gjorde så möcke som spinta sönder nåra vedpinnar åt mej, så skulle jag allri’ säja ett knystl (Man hör en munter slagdänga utanför på afstånd). Hvad nu då?

ola (ser ut genom fönstret). Det ä’ smålänningen» som kommer hojtandes!

malena. Då bar han fälle fått sej en sup i skalln 1

per (med en suck, i det han lägger sig ner igen)* Den som töcke hade!

Andra scenen.

DE FÖRRE. GUNNAR.

gunnar (från fonden, glad och munter. Han har en linnepåse i en rem öfver axeln, och slänger mössan på golfvet borta vid dörren. Han skorrar på fet och uttalar å som au). Hej, törperfar! Nu ska’ I tro att smålänningen har fått vind i segla! Guss fre, mor lelle! Sätt nu på kaffepanna*, för här hvilar inga lessamheter, ska’ I veta!

malena. Kaffe, ja! Gu’ nå’ mej för töcke! gunnar. Vatten måtte I väl ha te minstingen? malena. Å, gu* tröste mej! Jag har hvarsken vatten eller ve’!

gunnar. Nå, så kan I fäll få hem, vet jag! Hvar ä’ pojken eran? (Får se Per där han ligger.) Hör du, ditt latfrat! Opp me’ dej, och laga att mor din får in en vattenstäfva och några ve’pinnar! (Slår honom ett duktigt slag med flata handen nedanför ryggen). Hej! låt’et gå lätt baral Annars ska’ du få dej en tel per (förargad, klättrar ned). Vet du inte hut, smålänning? Jag ska7--(vill rusa på honom).gunnar (lugnt). Sa’ du någe, pöjke! (Tat honom i nacken och slungar ut honom genom dörren.) Stäfva’ står ve’ knuten, och vedpinnar har du i skogen! Ge’ dej åf —- och kom igen i rappe’! (Han stänger dörren under det man hör Per gräla utanför, hvarpå han försvinner.) Så där ja!

malena (förbluffad). Det va’ hunna’, hvad det gick unna’!

ola (likaså). Ja, gu'l Töcken framfäl har han inte haft på den dan jag minns!

gunnar. Nä-nej! Men I ska* bara inte huttla me’ pöjken! Det finns nog ruter i'n, bara han siratt det a’ allvarel (Sätter sig vid bordet.) Men kom nu hit, ska’ I få si, hvad jag har för någe’ i påsen min! (Tar upp följande saker ur linnepåsen.) Här, törpermor, har I ett halft skålpund kaffe, och ett halft skålpund socker!

malena (luktar på kaffepåsen). Gu’ förlåte mej, tror jag inte det ä’ rena, rama kaffebönera!

gunnar. Jo, I ä’ så säker! Och di som ä’ både brända och malna ändå! (Tar upp en butelj.) Och här, törperfar, har I ett halfstop brännevin, och det som ä’ femtandubbelt ändå!

ola (tar buteljen, lyfter på korken och luktar i den). Oj, oj, oj! Det oser kunfekt, det döra!

malena (tar af honom buteljen). Du får allt nöje dej me’ ose, tess du gjort nån nytte, far!

ola, Ä’ du toki’ käring? Ska’ jag inte få smake?--

gunnar. Nej, det ä’ rätt, mor! I har hand om förstånde, I! Får en inte svettas för supen, så smakar han bare som förgift!

ola (förargad). Hvar har I stuli det här nånstans? malena. Vet du ingen lefvande skam, Ola? gunnar. Siuli ? Nej, låt bli det! Jag har vari’ oppe te7 järnvägsschinjörn och skaffa' mej arbete ochdet för två kronor om dan minst — hvad säger ni om den paschasen?

ola. Hå kors, allri! Hvad ska’ I då göi*e? gunnar. Jag ska’ borre spränghål i berge, oppe på storskogen. Di ska’ midt igönom en stor bergknalle me’ rallevägen, och di här värmlänninga duger inte te’ å borra och spränga, ska' I vetal Jag la’ te och borra ett par profhål, och karlen blef så te’ sej åf te’ si hur raskt det gick, så han gaf mej en hel femma på hand, och bad mej komma och hugga i och det i morron dag!

ola. Ja, I ä' löckli, I, som kan ta' er te' någe! gunnar. Det kan fäll hvar människa, bara han vill, sål — — Jaha, så var det med den saken. Och därför ville jag spandera på lite kaffegök, efter som I lånte mej hus i natt som var!

malena. Jesses! Om I kunne skaffa vån Per nöge te göre med därborte!

gunnar. Osch ja! Vill han bare ta' i ordentligt, så kan han få köre sten och få sej sjuttifem öre om dan!

ola. Inte ha' vi nån hästkrake, inte! gunnar. Behöfs inte heller! Han får allt köra med apostlahästa' och skjuta en skottkärra framför sej! malena. Det lär Per allri komme sej för me'1 gunnar. Å skräp! Låt'en bara svälta rejelt en åtta dar, så jänkar han nog me' sej, tänker jag!

per {inkommer surmulen och föi argad från fonden med eti fång ved och en spann vatten). Här har I nu bå' det ena och det andra! (Slår ned veden hårdt i spisen.)

gunnar (muntert), Sir'u nu så bra det går, bara en kommer sej på tralln?

per (mumlar). Ja — vänta mej, dui malena (visar honom påsarna och buteljen). Och sir du, Per — hvad jag har fått, du?per (ljusnar upp). Å, jäkeln! gunnar. Du borde rakt skamma dej, Per! Du ä' ju stora, starka pojken och så går du här och drar dej, i ställe' för te' hjälpa far och mor dina!

per (sätter sig vid bordet). Angår det dej, det — smålänning?

gunnar. Ja det gör det — för nu kan jag skaffa dej arbete, om du vill göra någe!

malena (sysslar med kaffepannan). För sjuttiofem öre om dan du, Perl

per. Hvad ä' det för arbete då? gunnar. Det a' te skjuta sten ve rallevägen. Och sir jag att du vill folka dej, så ska' jag lära dej borra me'.

per (föraktligt). Tack ska' du ha! Töcke kan du hålls me' själf!

elna (utanför). Mor Lenal Mor Lena! malena. Ocken ä' det som skriker på mej? ola (ser ut genom fönstret). Det a* Gråtittas jänta, som kommer springandes!

per (reser på sig) Elna?

malena (likaså). Hvad kan hon villa för slag?

Tredje scenen,

DE FÖRRE. ELNA (från fonden).

elna (inkommer hastigt och uppskrämd utifrån, i snäf kjol och utan tröja, barhufvad och barfotad. Smärt, iask och vacker, men ovårdad och med långt, svart hår utslaget kring axlarna). Mor Lena, mor Lena! Nu tar di mormor och fordna te' länshäkte, sa' länsman! malena. Hvad i alla tider säjer du, jänta? ola. Hvad har hon då gjort för någe? elna. Ho' har sålt brännvin te rallevägskarlarna, och en åf dom har angifvi'nal För si, han hade fåttpå borg, och nar mormor ville ha betalt, så gick han te' fjärdingsman! (Gråtande.) Och nu drar di åfme'na!

gunnar. De ä' nog inte så farligt 1 Ho' kommer fäll snart lös igen!

elna. Nej, det a' tredje gången di kommer på'na me*t, och nu tror ho' själf att ho' aldri kommer ut mer! Och hvad ska' det bli åf mej, om ho' inte kommer tebaks?

per. Var'nte lessen du, Elna! AlltF blir det fall nån råd!

malena (hånfullt). Tänker du hjälpa'na, du då? per. Det kunne hitta på te' hända' detl ola. Kan ho' inte då betala plikten, hellre? elna. Hvad skulle hon då betala me1? Det enda vi har, så ä' det våran get!

gunnar. Låt dom ta' henne så länge då! elna (skrattande). Det ville di nog, men Lisa va'nte dum, hon! Ho' knuffa' länsman i maggropen så han hicka' ve't, och fjälsman slog ho' ikull, och så sprang ho' bus bas te skogs me' en gång! (Med hastig öfver gång till gråt). Får jag nu inte tag på henne heller, så ä' jag rakt olycklig!

per. Jag ska' gå me' dej och ieta'na, jag, Elna! elna. Jå gör det, snälle Per! Det kan hände att ho? ä' oppe vt' stora

sten, där di håller på och ska’ spränge!

ola. Hörde du om länsman sa, att han tänkte sej hitåt någe’?

elna. Jå, han kommer förbi bär med mormor, sa’ han. Han skulle panta eran ko med detsamma, hörde jag!

malena. Jå, gunås!

gunnar. Var inte lessen, I mor! Vill bara Per ta’ i och arbeta så kan I snart få er en ann ko i ställe"! (Hastigt i det han Jcnapper med fingrarna.) Nuflög det någe’ i hufve’ på mej. När di nu för bort gumman, så kan I ju ta flickungen te’ er. Och när då Per följer me5 mej bort te’ sprängninga, så har I allti någon som tittar om er!

malena. Å kors, vi ha ju knappt en matbit självfva.

ola. Mycket mindre föda andras ungar! gunnar. Ja, men flicka har ju en get, vet jag. Den mjölkar lika bra som en ko, och äter stort ingenting!

malena. I säjer någe, II ola. Ja si, di smålänninga! gunnar. Jo jo men, di vet hur det ska' vara, di! per. Ja, gör I det, far och mor, så följer jag me’ smålänningen och skjuter sten.

elna (skrattande). Äsch ja, det gör di nog! Och di ska inte behöfva ångra*t, för jag kan mycke, jag, som mormor har lärt mej! Men kom nu först, Per, och halp mej ta rätt på Lisa! Och så ska vi äta blåbär medsamma! Ta’ med dej sagboka, så läser vi me’n vi plockar och aier! (Medan Per går till sängen och tat rätt på boken, skyndar hon fram till Gunnar, slår hastigt armarna om halsen på honom och kysser honom). Den ska’ I få, för att I var påhittigerl gunnar (häpen). Nej, men — — per (häftigt). Hvad tar du dej te’, Elna? elna (med ett skratt, i det hon spiinger till honom).^ Du ska’ få en me’, när vi blir blåa om mun! (1 de kon drar honom med sig ut genom fonden.) Kom nu> så ska’ vi ta’ rätt på gamla Lisai (Båda ut.)

Fjärde scenen.

MALENA. OLA. GUNNAR.

malena (skakar på hufvudei). Tocke troll hon ä’, den jäntan!gunnar (torkar sig om munnen med afvig hand). Jaa — men nog va’ hon söt allti — fast hon va’ påflugen 1 (Paus). Tror 1 att Per tycker om’ena någe? malena. Ja, gunås! Jag ä’, rädder för’et! ola, Ho’ har fäll trolla’ honom te’t, för det ä’ finnblo’ i’na!

GUNNAR (lifligt). Å jäkeln! Sajer I det, far? ola, Jaa, kärngen det är då en rejel p^cka, det! malena. Så säjer folke, förstås I Fast oss har hon då aldri gjort någe’ för när — tvärsom, om det så skulle vara.

ola. Ja, men nog för att hon kan trolla alltid! För tjyfvar tar ho* rätt på. och botar kräk och stöper öfver fölk, och så säjer di att ho’ har en mjölkhare, och somliga påstår då rakt att hon har kumpakt me' Skam självf!

gunnar. Den kärngen ville jag sil (Man hör röster utanför.) Nu kommer di visst 1

ola (lyssnar). Ja, jag hör länsman böla utanför grinna!

gunnar (tar brännvinsbuteljen från bordel och lägger den i sänghalmen. Inte a’ det fäll lönt att I spanderar någe särskildt på den, eller hur, far? ola. På den flåbusenl Nej då! malena. Tacka gu’ han inte tar kaffepanna’ åf mej! gunnar. Var lugn, morl Den säjer jag i! min! ola (beundrande). Ja si, di smålänningal

Femte scenen,

DE FÖRRA. LÄNSMANNEN. TITTA GRÅ. KRONOBETJÄNING.

De inkomma från fonden. Länsmannen knuffar in Titta Grå och kommer själf efter, medan dörren förblir öppen och kronobetjäningeny två man, stannar utanföi.)

länsmannen. In med dig, gumma! Du kan få pusta litet här, medan jag utför min andra förrättning!(vädiar). Åhå! Na är det väl ingen nöd härinne, fader Ola* om jag känner rättl

ola. Å, gu’ nå’ mej, go’a kumsarjenl länsmannen. Fanken nu! Mor har ju kaffehurran på, och den där brygden luktar min själ inte cikoria, den!

gunnar (stiger upp och bockar sig). Ska det vara en kopp, så a’ det jag som bjur!

länsmannen {fixerar honom skarpt). Hvad är du för en?

malena (nigande). Hå kors, go’a kumsarjen — det ä’ en smålänning, skam te’ säjandes!

titta grå (som slagit sig ner vid fönstret, uppmärksamt). Perkele!

länsmannen. Har du klara papper, du? gunnar (tar upp en plånbok och ur den åtskilliga papper som han visar). Ä’ det lag och förordning på att en ska’ visa dom då?

länsmannen. Jo, ditåt lutar det! (Ser hastigt ige-nom dem). Hvad ska’ du här att göra?

gunnar. Spränga berg, om du vill veta’t! länsmannen. Hvad nu, karl? Duar du ordningsmakten, så ska’ väl —

gunnar. Jag trodde det bruktes så här på orten. Annars heter jag Gunnar Rask.

länsmannen (litet flat). Hvar ska’ Rask spränga då? gunnar. Här oppe ve* rallevägen. Si, jag är spränglärd i den konsten, jagl

titta grå (ser på honom ännu uppmärksammare). Perkele! Perkele!

länsmannen (lämnar tillbaks papperen). Papperen ä’ i ordning ser jag. Se, jag ska’ säga, man får vara noga — här stryker så mycket löst folk nu, sedan de börjat på med järnvägen! Ja, hur a' det nu, Ola, kan du betala de där fattiga tjugu kronorna, eller hur? ola. Å, gu’ hjälpe mej, goa kumsarjen!gunnar. Kan inte jag få gå i god för’n? länsmannen. Ska? vara besuten till det i Men kanske Rask har godt om schaber? Det är bara tjugotvå kronor och tretti Öre.

gunnar. Det var inte bara, det! Se, om det vore om en måne eller sex veckor —

länsmannen. Nej, det går inte! (Till Ola.) Då tar vi väl kon — ni har väl i alla fall inte något bete åt henne här i stenbackarna? Kom med ut, så få vi värdeia kräketl

ola. Ja, om kumsarjen vill göra sej så gemen, så —

länsmannen. Tag stäfvan med er, mor Malena. Har hon en mjölkskvätt i jufret, så ä’ den er, kan ni väl förstå!

malena (tar stäfvan). Å, gu’ signe kumsarjen! länsmannen. Nånå, man är väl ingen flåbuse, för att man gör hvad man ska’ 1 (Går åt dörren, men stannar med en Hick på Titta Grå). För fan, kärngen! (Ropar utåt.) Hör nu, Lars Janson! Nej, di ska' ju vara med och vittna, vet jag! (Ull Gunnar). Hör nu, Rask ser ut att vara en ordentlig karl — laglydig och tocke där! Vill han ge mig en handräckning och se efter gumman därborta, medan jag går ut i fähuset? gunnar. Ja vars! Det kan jag väl åta' mej! länsmannen.. Men ha’ ögona på’na rejelt — hon har fan i kroppen, ska’ jag säga!

gunnar. Hå ja, jag ä* inte bang för fan, jag,

intel

titta grå (ändå uppmärksammare). Perkele! Per-kelel Perkele!

länsmannen. Så mycket bättre! (Till Malena och Ola) Raska på nu! Jag har tre utmätningar till innan kvällen! (Går ut genom fonden med de båda gamla)Sjätte scenen,

TITTA GRÅ. GUNNAR.

gunnar (drar igen dörren). Så där ja! (Går fram till Titta Grå, som sitter nedlutad öfver sin käpp). Kan I trolla, mor, som di påstår?

titta grå. Hvad vill da med det då? gunnar. Ge’ er åf ut genom skorsten då, medan di ä’ ute i fähuset.

titta grå. Nej, det ska' vara som det ä’l Ville jag, sä nog kunne jag alltid!

gunnar (leende). Å i hälsike heller! titta grå. Én mår inte alls dåligt i Karlsta’s cellfängelse! Det blir snart vinter

nu, och då har en bå5 varme och föde för intei

gunnar. Ja, men doterdotra er?

titta grå. Hur vet du jag har en töcken?

gunnar. Hon var inne här nyss. Det ä? synd om jänta!

titta gra. Ho’ reder sej nokl — Åy du riktig smålänning, du?

gunnar. Te’ lif och själ! Jag ä’ födder i San-nerbo!

titta grå. Och du kan spränga berg — rejelt? gunnar. Ja då! Om självfvaste hin sitter i berge’, så smaler jag sönder’et, det kan I sätta er på! titta gra. Törs du spränga om natta me’? gunnar. Om jag törs? Hvad vill 1 med det? titta grÅ. Jo, för då kunne du allt tjäna dej en hacka ve’ tillfälle!

gunnar. Har I någe, som I vill ha bort-sprängdt då?

titta grå. Det kan allt hitta på och hände, det!

(Hostar.) h, hä, hå!gunnar. Hur ä’ det fatt med bröste’? titta grå. Åhå, det sitter som en sten i hjärte-gropen på mej!

gunnar (går till sängen och tar fram buteljen). Tank, om jag kunne sprängе bort den me’!

titta grå (med lysande ögon). Hva’ har du i den dar, gösse?

gunnar (leende). Det ä5 sörgedynamit, mor lilla! (Tar fram ett glas ur skåpet). Har I lust te’ profve på? (Slår i ett glas och räcker henne). Håll te’ gode!

titta grå (smuttar). Å! Det ä’ som bomolje på gamle gångjärn! (Smuttar igen). Du a’ en kronkarl, ä’ du! (Smuttar på nytt). Och om du har hjärte i bröste, så skulle jag allt kunne göre dej en rejel tjänst, så gammel och uschlig jag än sir ut! (Räcker honom tillbaka det tomma glaset).

gunnar (slår i på nytt). Ska’ I ha er en skvätt te? titta grå. Signe dej, så bra du taler! (Dricker ur.) Men sätt unnan’ et nu, så inte länsman får syn på't, annars går det me’ dej som me’ mej!

gunnar (sätter undan butelj och glas). Å, mej kniper han inte så lätt!

titta grå. Det går te’s det stoppar — så ä’ det me’ oss allihop! — Nu kommer det någon.

gunnar (ser åt fonden, där dörren öppnas). Det ä* bara törpermora!

Sjunde scenen,

DE FÖRRA. MALENA.

malena (med stäfvan från fonden). Det vardt allt ett halfstop ändå! (Ställer ifrån sig stäfvan i spisen och går fram till Titta Grå). Och nu ska’ ni inte vara lessen för jänta’, Tittamor, för henne tar vi te’ ossl titta grå (storögd). Tar I?MALENA. Ja. Det va’ han, smålänningen här, som hitta' på’tl Per ska' bort på arbete nu, så då kan ho' vara bra te' ha! Och får ho' ta geten med sej,

så —

titta grå. Visst får ho' det! (Till Gunnar). Perkele! Jaså, det var du, som--?

gunnar. Ja, nu när di tar kon ifrån dom, så!

titta grå [skrockande). Du ä? inte dum, du! (Till Malena). I ska' fäll bju’ länsman på en tår kaffe, innan han går?

malena (går till spisen). Jag tänkte fäll det!

titta grå (till Gunnar). Kom hit, ska' jag säja det någe'! Du ska’ få någe åf mej, innan jag ger mej åf!

gunnar. I vill fäll aldrig lära mig trolla heller!

titta grå. Nej, tocke lär en inte bort — det koster mer än det smaker, det! (Hemlighetsfullt). Men jag vill göre dej en tjänst igen, efter som du vari' snäll mot mej och jänta' min! Hör nu noge på: där borte där di håller på och ska' spränge för ralle-vägen, ligger en stor sten alldeles för sej själf. Di säjer att trolla vräkt dit'en förr i väla, och du kan inte ta miste på'n, för allt det andre ä' ett berg allti-hope. Den ska' du ta och borre med två hål i kors, ett från öster och ett från väster, och så ska' du stoppe i brännässler te' förladdning — och så ska' du passe på en torsdasnatt klockan tolf, när mån står i nedane och tände på sprängskotte — och då ska' du få si på roligt!

gunnar. Ä' det nån skatt i sten då?

titta grå. Lit' på det! Där finns någe, som du inte kan tänke dej. Mor min, som va' hundre år när ho' dog, talte om'et för mej, och ho' visste hvem som hade läst in'et där me' 1 Men du får inte tala om'et för någon kristen själ och inte säja ett ol när du lossar skotte', för då flyger alltihop åt hälsike me'samme!

2. — Hin och småländingen.gunnar (misstroget). Men om det är en skatt där

— hvarför har I inte tagit' en själf då?

titta grå. Nej, jag a' utåf finnesläkt, jag — och mor min sa* att ska' någon ha' nån nytte åfen, så ska' det vare en smålänning! Och du är ju en töcken du — riktigt rejelt?

gunnar. Te lif och själ, mor lilla! titta GRå. Lycka te' då! Men kom ihåg, en torsdasnatt, klockan tolf, i nedan! (Lyssnar utåt.) Töst! Nu kommer di!

gunnar. Ä' det någe, som duger, så lofvar jag att I ska' ha' godt åf'et me'!

titta grå (med ett skrockande skratt). Di ska' nog fä godt åfet allihopa här — he, he, he! —Titta Grå ska' betale dom för gammel ost, he hehe! Glöm inte nässlera!

malena (som sysslat vid spisen). Hvad skratter I åt, Tittamor?

titta grå. Det ä* åt smålänningen här! Han ä' så roliger åf sej, så!

Åttonde scenen.

DE FÖRRE. OLA. LÄNSMANNEN (frän fonden).

länsmannen. Så där ja, nu är den saken klar!

(Går fram till Titta Grå.) Kom nu, så får vi ge oss af!

titta grå (hånfullt). I kunne fäll bestå mej kronskjuss teminstingen!

länsmannen. Du får allt reda dig med apostlahästarna hem till mitt — sen ska' du få åka gentilt till Karlstad i finkan, det kan du vara lugn för!

malena (som tagit fram ett par koppar ur skåpet). Ska' inte komsarjen ha' sig en kopp varmt innan han går?

länsmannen. Nej tack — jag har inte tid! Raska på nu, Titta Gråi (Till Ola.) Ja, kan du lösa igenkon, så har du åtta dar på dig och då finns hon hemma hos mig.

ola. Å, gu' nå' mej — hur ska' jag kunna? gunnar. Ge' mej si, hvad ä' det för dag i dag? länsman. Det är tisdag.

gunnar. Tisdag? Det vill säja att i öfvermorron — titta grå (menande). Så a' det torsda', ja! länsmannen {ger henne ett tecken att gå fÖmt). Det slår in, det! Kom nu!

titta grå. Ajös me' er! (Halfhögt då hon går förbi Gunnar.) Glöm inte nedane'! (Till Ola och Malena). Häls' jänta' mi', när ni träffar på'na!

länsmannen (i dörren). Hon kommer väl snart efter, tänker jag!

titta grå (med en blick på Gunnar). Om torsda' natt, ja! He he he! (De gå genom fonden, hvars dörr länsmannen slår igen efter dem).

Nionde scenen,

OLA. MALENA. GUNNAR.

malena (går till fönstret och ser ut). Nu drar di åf med kokräke’1 Hon streter mot så mycke’ ho’ örker! (Torkar sig i ögonen med förklädet) Hå hå, ja ja!

ola (ibakom henne, ser också iu). Det ä’ rakt åf som ho hade folkvett, krittre’!

malena. Nu tar Gråtitta tag i repe — sir du far, nu följer ho’ med!

ola. Ja si, den kärngen 1 Ho’ kan lite’ åf hvarje, hoM

gunnar (vid bordet). Nu ska' ni inte vara lessna, inte! Ä, lyckan go, så har ni kon tebaks i nästa vecka!

malena (förvånad). Åhå heller?ola. Hur skull det gå te’?

gunnar. Det ä’ ju bara tisda’ i dag — och om torsda’ — — —. Men hör nu törpermor, slå nu opp kaffe’, så tar jag fram putelln och så ska’ vi ha’ oss en traktat innan jag ger mej åfl

malena. Ja, jestandes hvad det ska’ smake! (Ola och Gunnar slå sig ned vid bordet, medan Malena lyfter pannan af spisen.) Jag undrar hvad Gråtitta mente med »öm torsda’ natt», jag?»

gunnar. Då a’ ho fäll framme i Kalsta7, mente ho’!

ola. Jaja — det bli fäll ve’ det lage’!

gunnar (slår brännvin i kaffekoppen åt Ola och sig). Nu ska vi ha oss en gök, fader Ola!

(.Man hör bräkandet af en get, samt skratt och rop utanför.

elna (utanför). Låt mej binda’na, Per! Akta dej fÖr’na!

per. Ditt elementskade kritter!

malena. Nu ä’ di här, och geta har di me’ sej!

Tionde scenen.

DE FÖRRA. ELNA OCH PER.

per (Öppnar dörren och tittar in). Kom, far, ska’ 1 få si — — (1 detsamma får han utifrån en knuff’ så att han kommer in i full fart och faller framstupa på golfvet.) Aj! Det va’ då håle te’ get!

gunnar (skrattande). Ho’ vill hjälpa dej te’ komma fram i väla!

per (stiger upp). Jag ska’ ge’na, jag! (Vill ut men möter i dörren Elna, som kommer in med geten.)

elna (skrattande). Ho^ bara ville leka lite’, Lisal (Ner till Malena). Ja, här har ni oss nu, bå’ Lisa och mej!malena. Gu’ signe er, kära barn! (Klappar geten). Hvar fick ni tag i’na!

per. Ho’ va’ långt för attan i våld, oppe i skoga! elna. Ve’ stora sten, förståss! gunnar (lystrar till uppmärksamt). Stora sten? elna, Ja, »trollsten», som di kallar’nl Så fort Lisa kommer lös, så ä’ ho’ bus där och står och bussar på’n! Det a’ änna som det vore någe rart i’n, som hon ville ha’ uti

gunnar. Det ä’ kanske gull i’n, fast ingen vet om'et!

per. Kattgull då i Töcke ä’ det lite hvarstans! ola. Ho’ slekar fäll salt åfen, kan jag tro! gunnar. Jaja, en kan inte så noga veta! Men slå er ner nu, så bjur jag på kaffe med gök, och i morron bitti följer du me’ mej, Per, te’ sprängninga på arbete! Ä du me’ på det?

per. Tar I Eina te’ er då, mor? (När Malena nickar jakande). Då följer jag me’ 1 gunnar. Näfven på det då?

per (ger honom ett kraftigt handslag). Där har du’n, smålänning!

ola (dricker sitt kaffe). Mor, du! Det här blef möcke likare än en nånstin kunne tro!

malena (likaså). Ja då! Tack vare smålänningen, så! elna (som under tiden släppt geten lös, ser förvånad att

denna går fram till Gunnar och lägger hufvud et i hans knä). Neji Titta på Lisa! Det brukar ho då allri' göre me' främmat!

gunrar (kliar geten mellan hornen). Ho' har fäll allri' vari' i lag med smålänningar förr heller! Men hör nu, får jag låna'na me' mej ett tag ut i skogen? elna. fa — hvad då te?

gunnar. Ho' ska' visa mej hvar den dära sten ligger nånstans!de andra (förvånade). Hvad ska' I göre med den då?

gunnar (stiger tipp och tar geten med sig). Jo

— jag vill titta lite' på det där kattgulleM

(Ridå)FÖRSTA AKTEN.

Vild skogstrakt med bakgrunden stängd af ett högt berg, på lwars högra sida en genomsprängning är påbörjad, och från hvilken arbetare skjuta kärror med sten utåt vänster. Närmare förgrunden ligger till vänster ett stort rullstensblock på en fotställning af några mindie stenar. Framför blocket, nära förgrunden, sluttar en gångstig inåt scenen, och till höger synes framsidan af ett mindre skjul, i hvilket arbetarna hafva sina verktyg och sprängämnen, samt vid hvars främre vägg en slipsten med ho och vef är fästad. Vid ridåns uppgång råder liflig verksamhet med borrning, skjutande af stenkärror, jordschaktning, m. m.

Första scenen,

GUNNAR. PER. JÄRNVÄGSARBETARE.

gunnar (som tillika med Per hållit på att äta aftonvard nere till höger framför skjulet, knyter just ihop sitt matsäcksknyte, medan Per sträcker sig raklång på rygg med hufvudet på en sten). Nå, Pelle! Smakar det inte bättre te' äta nu, än när nu bara låg hemma och lata dej?

per. Kan inte säja detl Di bär stenkärra' ä' så förbaskade tunga!

gunnar. Du vill kanske hellre lära dej borra spränghål?

per. Ja, nog tjänar en mere på det!gunnar (sätter in knytet i skjulet). Men, en ska' duga te't också, sir du!

per. Hå kors, det måtte fäll vare smal sak!

gunnar. Tror du det? {Pekar på rullsten sblocket). Du kan ju ta' och fresta på den där, vet jag!

per (reser sig till hälften och ser osäkert på stenen). På trollsten?

gunnar (skrattande). Ä' du rädder för'n? per. Inte justament det. Men det går sånt underligt tal om'en i sockna!

gunnar (tar fram några bergborrar ui skjulet). Hvad säjer di om'en då?

per. Åjo, det är mycke', det! gunnar. Kom hit och dra' slipsten åt mej, så kan du tala om lite me'samma!

per (1motvilligt, i det han stiger upp). Ska' du nu slipe igen?

gunnar. Ja, en får ha' skarpa don, om en ska rå' på gråberge'1 ,

per (fattar tag i vefven och börjar draga). Joo, di säjer att det lär ska' sucke och puste ini stena ibland, när en går förbi på nättera! gunnar (uppmärksamt). Å hunna!

per. Och en gång så va' det en gammal käring som vari' ute och leta' efter en tacka som kommi' vill, och gumma va' tröit och mörkre' kom öfver'na, och så satte ho' sej och hvila breve sten — och bäst som det va, så brann det som rö'aste ella kring stena, och ho' hörde någon som jämra sig rakt omänskligt och ho' fick sej en knuff i ryggen så ho' föll framstupe, och låg sjnk i fjorton dar efter den betan, ho'!

gunnar. Gumma' lura väl te och ramla ikull, tänker jag!

per. Nä-ej då! Och att här finns rå eller trolltyg, det är så säkert som amen i körkaM För det va'några pöjkar för längesen som va' ute och plocka krösen, och en åt dom klättra opp på stena där, och han satt fast där i ett helt dygn och di fick inte dän'en förrän prosten fick komma och läsa lös'enl Det kan far då lägga fingra' på boken på!

gunnar. Ä* det så, så ska? jag fäll borra ut trolltyge, jagl (Slutar slipa). Kom me’ nu, ‚så ska’ du få si hur en gör när en borrar spränghål 1 per. Tanker du busa på'n i alla fall? gunnar [far slägga och bon och går upp till sienen). Jo, du ä’ så säker! Ett spränghål borra’ jag i går kväll, och nu ska’ jag märka ut det andra, så får du fresta på se’ni Vänt’ nu lite — hvar ha’ vi väster nånstans?

per (pekar ål höger)., Dänna! Sola håller på där och maker sej neråt!

gunnar. Det stämmer, det! (Börjai borra). Se på mej nu, så vet du hur det går teM Först sätter du borrn så här på skrå, och så lägger du te? med slägga’, och så vrider du på borrn och så lägger du te’ igen, och så vrider du på nytt — men på skrå ska’ det vara, annars tar det inte t

per. Det där kan en ju sofve och göre! gunnar. Du får fäll höra hvad näfva’ säjer om’et, när du får hålls me’t en stund! Men du ska7 öppna på nafven mellan slagena, annars får du blåser i’nl Ta och fresta nu, så får jag si hur du bär dig teM per (tar borren och släggan). Töcken där barnlek! (Slår ett duktigt slag, hvarvid släggan halkar och slår honom på handen). Aj! Jäkeln anackal

gunnar (skrattande). Jo jo! Lärpengar får en betala, sir du, i allting!

per (kastar släggan ifrån sig). Nej, då skjuter jag hellre stenkärra!

gunnar (tar upp den och bonar). En får ha lite’ handlag, sir du! — Vet du hvar det finns nåra bränn-nässler här nånstans?per. Hvad ska’ da ha' dom te’? gunnar. Jag ska’ ha’ dom te någe smårede! Kan du skaffe mej en binge, så ska’ du få dej en extra när vi har sluta’!

per. Usch ja! Det växer fullt ve? en gammal kolbotten där öppe! (Visar åt höger). Ska’ jag gå efter dom me’samma?

gunnar. Ja, fritt! Ta mina bälgvanter i skjule', så bränner du inte fingra’ på dej!

per (går in och kommer strax ut med ett par skinnvantar). Di här ja — di stöpper!

gunnar. Men rappa dej igen, i fall skinjörn kommer!

per. Usch ja! Men passa dej, alt inte trolla tar dej, me’n jag ä’ börte! (Går till höger framför skjulet).

Andra scenen,

GUNNAR. JÄRNVÄGSARBETARNA.

gunnar (ropar efter honom). Trolla ska’ akta sej, säjer jag! (Han borrar och sjunger.)

Och hi och hå, och det va’ två, och det va’ tre känn mans på det! —

Och fyr och fem di gick med kläm! —

en arbetare (skjuter förbi med en kärra). Ska’ du nu på den där trollmanicken igen?

gunnar. Det ä’ bara för te’ profva borrarna, begriper du!

arbetaren. Akta dej bare, så du inte får ondskottl gunnar (spottar tre gånger). Tvy, tvy, tvy! — Det biter inte någe' på mej, ska’ jag säja dej!

arbetaren. Nä-nej! I smålänningar lär ju vara hårde, säjer di! (Skjuter ut kärran).gunnar (iborrar som förut och sjunger).

Och hi och hå, det ska’ nog gå, om bara jag slår friska tag —

(I detsamma höres en stönande suck ur stenen; han släpper släggan och tar ett skutt åt sidan). Nej, gå nu! — Jag tyckte akkurat att det — ånej 1 det va’ fall blåsten som vischa’ i talltopparna! (Närmar sig tvekande.) Ja men, om det ändå skulle vara någe’ trolltyg! — (Beslutsamt, i det han kastar upp släggan) Nå ja, så ä’ jag fäll kropp te’ ta’ reda på’t, jag! Det vore då en evinnerli’ skam för hela Småln, om jag skulle låta skrämma mej åf di uschlie Värmlandstrolla! (Börjar borra -igen).

Och sex och sju och ått' och niM Stå på dej du, och låt dom si —

Tredje scenen,

DE FÖRRE. BRUKSPATRON. INGENIÖREN (från gångstigen till vänster).

ingeniören (kommer först). Så där ja, herr brukspatron, nu är vi framme!

brukspatron (korpulent och pustande). Nå, det var skönt. Puh! Förbaskadt oländig mark — bara kärr och moras! (Ser sig omkring). Och rakt midt igenom berget tanker ingeniörn gå?

irgeniören. Visst tusan! Det vinna vi ett par kilometer på!

brukspatron. Men kostnaden! Det blir en saltad bit, det här!

ingeniören. Tid är pengar, herr brukspatron! Och ju rakare en järnväg går, desto förr kommer manframl Men nu var det det här rullstensblocket jag skulle visa brukspatron! Där ligger det! (Får i delsamma ögonen pä Gunnar, som borrar.) Hvad gör du där, karl? År du galen? Tänker du spränga bort blocket för mig?

gunnar (slutar borra och stryker af sig mössan). Nej kors! Jag tänkte bjtra låta en af pojkarna öfva sig litel

ingeniören. Det låter du bli, du! (Till brukspatron). Det är en geologisk raritet, det här blocket! (Till Gunnar.) Gå genast ner därifrån, och förstör inte stenen med dina fördömda spränghål, karl!

gunnar (går ned från stenen). Dom kan en ju fylle igen med litet småsten och sand så syns di inte!

ingeniören. Ja, gör det genast och låt den sedan vara i fred! (Till brukspatronen som ser spejande ut till vänster.) Hvad ser brukspatron efter?

brukspatron. Jag tittar efter dotter min och unga baron; — jag tyckte de var alldeles efter oss nyss!

ingeniören. De komma väl så småningom, tänker jag!

bruktpatron (pekar på sprängningen). Hur lång tid tror ingeniören det tar att komma igenom där! ingeniören (till Gunnar). Ja, hvad säger Rask? gunnar. Åjo, med gass hjälp ska' vi fall vara igönom på en tri veckor I brukspatron. Så snart?

gunnar. Jaa då! Det går som schas, det bjra en ladder ordentliga skött, så!

brukspatron. Du måtte vara smäländing, du? gunnar. Det ä' inte så utan, det, patron 1 brukspatron. Och har gifvit dig af så här långt uppåt Värmlandsbygderna?

gunnar. Åja, vi dyker ikring litet hvarstans, vi — bara det finns någe* te förtjäna, så!

ingeniören. Om nu brukspatron vill, så kan viju gå fram och se på sprängningen! (Till Gunnar,) Ska* ni skjuta något i kväli?

gunnar. Nej! Vi tänkte inte fyra åf förrän i morron bitti'. Men om patron vill, så —

brukspatron (hastigt\ Nej tack! Jag är inte så angelägen! (Ser oroligt åt vänster). Jag begriper bara inte hvar min dotter och baron — —

ingeniören (ser också ut). Är det inte han som kommer där?

brukspatron. Ja visst — men han springer ju? Tänk om —

ingeniören. Seså, herr brukspatron, var lugni brukspatron. Ja, men tänk om han tappat bort henne?

ingeniören {ironiskt). Han? Nej, det tror jag

inte!

Fjärde scenen,

DE FÖRRE. BARONEN (från vänster).

baronen (en fin, något petig herre, i sportdräkt, med binockel). Ä — å — jag är komplett förbi —

alldeles andfådd--

brukspatron. Det har val inte händt någon olycka heller?

baronen. Nej for all del! logen olycka alls — bara en liten malör!

brukspatron (otåligt). Nå? Nå? baronen. Jo, det var så att fröken Annie ovillkorligen ville upp på ett berg — dar skulle vara en charmant utsikt, sa' hon. Nå, enfinl Jag varnade henne — men hon var envis — förtjusande envis — som alltid — och så —

ingeniören. Sprang hon ifrån baron kanske? baronen. Ja — direkt opp på berget — men det var halt, och bäst som det var så halkade hon —jag skrek till — hon föll i mina armar — och vrickade foten på sig — bara helt obetydligt — men enfin, i alla fall kan hon inte stöda på den, och — —

brukspatron. Fördömda historier 1 Vrickat sig! ingeniören. Men hvar är hon då? baronen. Hon sitter på en sten — där borta till höger — eller kanske det var till vänster — men jag vet mycket väl hvar det är — där står en hög tall —

ingeniören. Har finns en massa höga tallar. baronen. Jaha, men det satt en talltrast i toppen på den här, så den känner jag nog igen! ingeniören. Om han sitter kvar, ja! baronen. Det gör han nog — för han sjöng ju

— charmant för resten!

brukspatron. Hvarför bar ni inte hit henne? baronen. Det ville jag, men enfin! hon tillät det inte!

ingeniören. Vid sådana tillfällen frågar man inte om lof! Man hugger i bara!

baronen. Pardon! Men det är inte comme il faut!

ingeniören. Det kan väl hända — men nog är det nödvändigt ibland.

brukspatron. Visa oss vägen — om ni anser det comme il faut?

baronen. Jaha — ja — vänta nu! Jo det var här till vänster — — rakt fram — såvida det inte

var till höger — se, jag blef så altererad--

ingeniören. Det bästa är att jag tar mina karlar med, så sprida vi oss åt olika håll — och då få vi snart rätt på henne!

brukspatron. Ja, tack för det!

ingeniören (ropar utåt bakgrunden). Hör hit, gossar! Lämna arbetet en stund och hjälp oss att söka rätt på brukspatrons dotter, som råkat vricka sin fot!arbetarna (komma nedåt). Ja vars! brukspatron. Den som först får reda på henne, ska' få sig en femma i hittelön! arbetarna. Det va' hedersamt! gunnar (som under tiden sysslat med sina borrar invid skjulet). Jäkeln i det! Då ska' jag vara me' ett tag och si att jag får tag i'nä!

brukspatron. Kom då, god vänner! Sprid er åt höger och vänster —

ingeniören. Och leta noga igenom alla snår och bergskrefvor!

arbetarna. Usch ja! [Ut åt vänster efter brukspatron och ingeniören.)

baronen (följer efter dem). Var lugn, herr brukspatron — det var en mycket hög tall — och trasten

--(försvinner till vänster).

gunnar (slår efter dem med handen). Leta ni! Jag ger mej åf öfver berge' här, så skuttar jag i förväg! (Skyndar upp till berget i bakgrunden.)

per (utanför till höger). Hej, smålänning! Hallå! gunnar (stannar). Hvad är det för en som gastar? (Ser utåt). Det sir ut som det vore Pelle!

per (utanför). Kom och hjälp mej! Skynda dejl gunnar. Han knogar och bär på någe! Har han skuri' så mycket nässler! (Ropar utåt). Nu kommer jag! (Skyndar ut till höger).

Femte scenen.

PER. FRÖKEN. GUNNAR.

(Scenen står några Ögonblick tom och det börjar att skymma på. Återigen höres ett långt, utdraget stönande från stenen. Därpå blir allt tyst, till dess Gunnars röst hörs utifrån till höger.

gunnar (utanför). Det va' annat än nässler, det häral Det är ju bara roser och tulipaner, vet jag!per (likaså). Ja, men tung va' ho' rejeltl gunnar. Din stolle! Hon ä' ju lätt som en fjäder! (Kommer in från höger, härande fröken på armarna) Hvar hitta' du'na nårstP

per (torkar sig i pannan och pustar). Längst in 1 skoga därborta!

gunnar (lägger sakta ner henne på en liten gräskulle till höger). Tocke fä, den där uogsnoken var, som sprang ifrån'na!

per. Ho' ä' fäll inte dö' heller? gunnar. Å nej, ho' andas ju — ho' ä' bara lite' ifrån sej, begriper dul Skynda dej nu och spring efter patron och di andra — di gaf sej åf ditåt! (Pekar åt vänster).

per. Ja, men —

1 gunnar. Ja, stanna du då — så ä' det jag som kniper femma'!

per. Femma'?

gunnar. Ja, far hennes lofte en femma åt den som hitta aätt på'na först!

per. Jäsingen i det! Ja, då så! (Skyndar ul till vänster)

Sjätte scenen.

GUNNAR. FRÖKEN.

gunnar (ligger på huk framför gräskullen och ser på henne). Det va' hunna hvad ho' ä' vacker! Jag har då aldri' sitt finare jänta 1 (Slår sakta i hennes händer). Vak5 opp nu, frökna lilla! — Nej, ho' rör sej inte en tuml Om jag skulle hälla i'na en tår brännevin? Nej, nu vet jag! En töcken plär kunna sätta lif i jäntorna om inte anna' spisar! (Böjer sig fram och kysser henne.) Gu' vet om ho' inte klippte på ögonlocke' I Då frestar jag fäll ett tag te! , (Somhan ämnar kyssa henne ännu en gäng, slår hon hon upp ögonen och ger honom en örfil).

fröken. Hvad nu — oförskämde? gunnar (förbluffad, far tillbaka). Aj! — Det var mej en rejel sinkadus!

fröken (ser sig häpen omkring). Hvar är jag? Och hur har jag kommit hit?

gunnar (stiger upp). Frökna ä' ve' rallevägs-sprängninga — och det ä' allt jag som burit hit'enal fröken. Ni? Och hur understöd ni er nyss, att--?

gunnar. Jo korsl Jag ville bara väcka lilla frökna ur dåndimpen!

fröken. Gå genast er väg härifrån! gunnar. Nej, det duger inte, för si det här ä' just min arbetsstaschon, det!

fröken (.stiger upp). Då är det jag, som — — (försöker ta ett steg, men skriker till och faller ner igen). Å — min Gud!

gunnar. Hur ä7 det fatt? Gör det mycke' ondt? fröken (jämrande). Ol förfärligt 1 gunnar (kastar sig ner framför henne). Ge mej si på foten ett tag!

fröken. Gå er väg!

gunnar. Nu ska7 inte frökna vara enveten! Om en tar och rullar och mal foten en smula, så blir leden mjukare! Ta hit'en nu, vet jag!

fröken (sträcker fram foten). Ja, men tag sakta! gunnar. Usch ja! Jag ska’ ta i’n som det vore rama sölket och sammeten! (Tar tag i foten med bägge händerna) Oj, oj, oj! så liten och fin den ä’! Jag kan rakt åf gömma’n hel och hållen i näfven mini (Rullar foten sakta) Gör det mycke’ ondt nu?

fröken. Ånej —* inte så värst! — (Efter en paus i det hon ser på honom) Hvem är ni egentligen?

3. — Kin och smålåndingen,gunnar. Jag ä’ smålänning och håller på och spränger i berge’ här. Nu ska' vi vända om åt andra hålle’! (Rullar foten ät motsatt håll.) Känns han inte lite’ lenare nu?

fröken. Jo, jag tror väl! (Efter en paus.) Hvad heter ni?

gunnar. Gunnar Rask, frökna lilla! — Gör det ondt oppåt smalbent’ me’?

fröken (ihastigt). Nej, det är bara fotleden. gunnar (ser på henne leende). Det va’ skada, detl fröken {förvånad). Var det skada? gunnar. Ja — — nej — det va’ bra det, mente jag! Nu vänder vi ett tag igen! (Rullar foten åt första hållet.) På det här vise* har jag botat många, jag

— bå’ pojkar och jäntor — för si, på dans händer det ofta att di vrickar sej — — men, en töcken här liten foting — —

fröken. Sluta nu — jag tror verkligen att det har gifvit sig litet!

gunnar. Ja, då ska’ vi hålla på så mycke’ flitigare —

fröken (häftigty i det hon vill dra undan foten). Sluta genast, säger jag!

gunnar (håller fast den). Nej, säjer jag! fröken (ger honom en ny örfil). Oförskämde! (.Rycker hastigt till sig foten så all han släpper den). Aj! gunnar (förskräckt). Hvad va’ det? fröken. Det knäckte till i den! Å, hvad det gjorde ondtl

gunnar (gnider kinden). Detsamma jag säoer! — Knäckte det i’n?

fröken. Ja! {Efter en paus, förvånad.) Så eget! Nu ar det alldeles bra!

gunnar. Då ska’ en få si att han va’ ur led, och flög rätt igen! ,fröken. Tror ni? Om jag skulle försöka stöda på den litet?

gunnar (ligger kvar). Ja, gör det! Stö' sej på mej, frökna lilla!

fröken (stöder sig på hans axel och försöker la ett steg). Jag vet inte om jag vågar!

gunnar (stiger upp). Usch jo ! våga, vinna, heter det! Ta i mej nu så här, så frestar vi på! (Han lägger sin arm om hennes lif och för henne några steg åt vänster.) Går gör det ju, vet jag!

fröken (stannar). Släpp mig nu — jag vill försöka själf!

gunnar. Inte går det!

fröken (häftigt). Släpp mig genast^ säger jag! gunnar. Får väl det då! (Går ifrån henne åt höger).

fröken (tar tvekande ett steg, men stannar hastigt). Nej, det gör ondt igen! Jag kan inte! Kom hit och hjälp mig!

gunnar (för sig). Ho' ä’ än na som ett aprill-väder!

fröken (stampar med den friska foten). Nå, hör ni inte? Hjälp mig dit bort igen!

gunnar. Be vackert då! Det ä’nte för mycke begärdt!

fröken (högdraget). Jag behöfver inte er hjälp! (Tar etl steg och tvärstannar ömmande.) A, å!

gunnar (sneglar på henne från sidan). Söt ä* hon i alla fall, trolle’!

fröken (bedjande). Snälla — — snälla Gunnar! gunnar. Ja si, så ska’ det låta! (Skyndar fram till henne och lyfter henne hastigt upp på sin arm.) Nu ska’ frökna komma dit som schas! fröken. Å, så stark ni är!

gunnar. Töcken därböla är bara leksaker för mej!fröken. Sätt ner mig nu!

gunnar. Kommer allri’ på frågan att jag ä’ trött,

inte!

fröken. Sätt ner mig nu — annars luggar jag er! gunnar (skrattande). Åja, gör det! Det har ingen lufva5 mej på så länge!

fröken (häftigi). Sätt ner mig genast — annars blir jag riktigt ond!

gunnar (ser på henne). Ja, då får jag fäll lof te lyda kommando! (Sätter ner henne på gräskullen igen.) Ska’ jag rulla foten ett tag te’?

fröken. Ja, gör det! Men inte för hårdt! gunna.r. Nej då! Jag ska' ta i så vackert, så! (.Faller på knä igen och börjar rulla fotm som förut.) Frökna ä nog bara barne’, hon?

fröken. Jag är nitton år fyllda! gunnar. Då ä’ hon ju bara barne’ mot mej — för jag ä’ tjugusja, jag.

brukspatron (utanför till höger). Annie! Annie! Är du där?

fröken (ropar gladt). Ja, pappa! Här är jag! (Till Gunnar.) Släpp foten! gunnar. Ja, men —

fröken. Släpp den genast, eller — — (Ger honom en ny öifil.)

gunnar (förtjust, i det han släpper foten och stiger upp). Det va’ hunna så rapp ho’ a’ i fingrarna!

fröken. Och tacka mig till, för att jag inte talar om för pappa!

Sjunde scenen,

DE FÖRRA. BRUKSPATRON. BARONEN. INGENIÖREN. PER. ARBETARNE (från vänster).

brukspatron (oroligt fram till dottern). Hur är det med foten, kära barn?fröken. Det ar bättre nu, pappa. Jag kan nästan stöda på den igen. (Visar på Gunnar., som dragit sig neråt höger.) Och har ser du den som räddat mig och fört mig hit.

brukspatron. Det var underligt! (Visar på Per,) Den här påstod annars — —

gunnar (bockar sig). Jo, sir patron, det va* så, att--

per (stiger fram litet). Det va’ allt jag, som hitta rätt på frökna där borte!

gunnar. Men så orka’ han inte bära’na hit, utan då tog jag i, och hade honom te’ springa och varsko patron!

brukspatron. Jaså, på det viset! Nå, då får ni allt dela den där femman er emellan, gossarI

per. Ja, men det var jag som leta ratt på’na! gunnar. Ta femman du, Per! (Sakta, så att endast fröken hör det). Jag bar ju fått mej tre, jag — längesen!

fröken (Ull fadern), Och så har han rullat min fot och dragit den i led igen.

brukspatron (ser på Gunnar). Jasål Förstår du dig på att ge massage, du?

gunnar. Maschas? Hvad ä' det för någe’? brukspatron (skrattande). Nå ja—fotrullning då! gunnar. En få ta sej te’ lite7 åf hvarje, när en ä’ ute och rallar.

brukspatron (tar upp plånboken). Du får väl ge dem hvar sin femma då, kära Annie! (Till baron.) Sa’ baron till om att de skulle komma hit med vagnen nedanför backen?

baronen. Ja då! Jonson skulle säga till när den är framme.

brukspatron. Å, vill inte baron säga åt honom att han tar med sig en af punschbuteljerna ur vagns-lådan! — Ursäkta, att jag — —baronen. Å för all del! Det är mig ett nöje,

att — — (Skyndar ut till vänster.)

Åttonde scenen.

DE FÖRRE (utom baronen).

fröken (som under tiden gifvit Per en sedel, vinkar nu åt Gunnar att komma fram till henne). Se här! En liten tack för att ni hjälpte mig!

gunnar (lar sedeln och ser på den häpen). Nej men kors, det ä’ ju — —

fröken (hastigt). Tyst! (Går litet haltande fram till fadern och lämnar honom plånboken.) - Här pappa! (Sakta i det hon visar på Gunnar.) Jag gaf honom en tia, pappa — för massagen!

brukspatron (med en grimas). Ja, men---

fröken. Kanske du tyckte att det var för litet? brukspatron (hastigt). Ånej — jag tycker att det läkararfvodet kan vara tillräckligt! (Vänder sig till ingeniören som under tiden talat med arbetarna om sprängningen.) Ja, tack nu för titten, ingeniörn! Det här var ju mycket intressant 1

ingeniören. Ändå har inte brukspatron sett på jordskaktningen därborta! (Visar utåt höger i bakgrunden). Den är — —

brukspatron. Ja tack — den få vi se på en annan gång! Det börjar bli svalt, och — (Till jrö-ken.) Du fryser väl inte, Annie? fröken. Nej, pappa!

gunnar. Annars, om patron och frökna vill, så kan vi göra opp en ell — (Visar på några stenar vid

högra sidan) Vi brukar fyra på här om kvälla--

fröken. Ja, pappa, det vore roligt--

brukspatron. Nej, kära barn! Vi måste hem och laga att du får sköta om din fot!—Ja, ingeniören är väl så god och följer med hem och äter en enkel smörgås med oss?ingeniören. Tackar så mycket! brukspatron. Och ni har väl ingenting emot att jag bjuder de här raska karlarna på ett glas för deras villighet att bistå oss?

ingeniören. Tvärtom, herr brukspatron! De få nu sluta med arbetet om de vilja!

Nionde scenen.

DE FÖRRE BARONEN. EN BETJÄNT (från vänster).

baronen. Enfin! Nu är jag här med Jonson och punschen 1

brukspatron. Tack, herr baron! Om ni nu vill bjuda min dotter armen — —

baronen. Med nöje! (Till fröken, i det han bjuder henne armen.) Tillåt mig, min nådigaste! fröken (spetsigt). Hvad då, herr baron? baronen. Att få offrera er min arm lill stöd! fröken. Ja — bara ni orkar leda mig! baronen. Aha! Ni är ond på mig — — men, enfin! inte rådde jag väl för, att ni — —

fröken. Nej, ni rår inte för någonting, ni! brukspatron (som under tiden tagit punschbuteljen af betjänten, vinkar åt Gunnar'). Kom hit du! Här har du en flaska punsch åt dig själf och kamraterna! Gör er en glad kväll, och drick dotter mins skål, gossar!

gunnar. Tack, patron! Det ska’ inte fallera! arbetarna. Nej då! Tack och tackl brukspatron. Och låt oss nu ge oss af! Tag mig under andra armen, Annie!

ingeniören. Får inte jag lof att erbjuda min hjälp? gunnar. Annars, om frökna vill, så bär jag’na ner till åkdoneM Det ska' gå som schas, det!

brukspatron. Ja, hvad tror du själf, Annie lilla?fröken. Kanske det, pappa — efter som det bär utför!

ingeniören. Kom hit då, Rask, och ta mina händer, så bär vi fröken i gullstol!

gunnar. Hå kors, inte ska’ skinjörn — — ingeniören. Gör som jag säger, du — så sitter fröken litet bättre! [De lyfta henne på gullstol och sätta sig i gång.)

fröken (vinkar ål arbetarna). Adjö med er — och tack! tack!

gunnar. Håll i sig stadigt nu, frökna lilla! ingeniören (till Gunnar, grinande). Krama inte så förbaskadt, karl! Du har ju händer som skrufstäd! gunnar (skrattar elakt). Töcker skinjörn det! brukspatron. Ja, nu får baron ge mig armen i stället — jag ser litet illa! Adjö med er, gossar!

arbetarna (under det de andra gå ut till vänster). Ajös, patron — och tack för välfägnanl

betjänten (som går sist, vänder sig om i kulissen). Om någon af er går neråt bruket i morron, så kan han gärna ta med sig tombuteljen! (Följer efter de andra.)

Tionde scenen,

PER. ARBETANA. (Sedan) GUNNAR.

en arbetare (till Per, i det han visar åt bakgrunden). Ta hit lite ved därbortifrån, så ska? vi ha oss en nying!

per (låtsar inte höra). Hvar la' småländingen punscbputelln?

andre arbetaren (visar åt skjulet). Där ligger 'an! Det va' hederligt gjort åf patron!

förste arbetaren. Ja, det ä' en rejel karl, det ä' det! (Till Per.) Nå, kan du maka dej efter ve'n, din latmask?per. Ska', jag passa er, jag? förste arbetaren. Det ska' dul För yngst ä' du, och minsta ti'n har du varit häri Ge dej åf bara!

per (förargad). Ja, vänte mej I! Får jag bara en femma te, så — (Går uppåt fonden och kommer snart ner igen med ett fång ved).

förste arbetaren (till en af de andra). Du, Jan, fly hit huggkubben från skjule, så ställer vi den som bol! Och du, Olle, kan ta ut kaffekoppa', så dricker vi ur dom! (Två af dem gå in i skjulet efter sakerna.) Vänta lite! Har ni nåra fyrsticker på er?

andre arbetaren (tar fram en stickask). Ja vars! Tockna a' jag allri' utan!

per (kommer med veden). Här ä' vedpinna'! Hvar ska' di vare nårst?

förste arbetaren (visar på stenarna till höger). Lägg dom däri Nu ska* ni få si, pöjkar, att vi ska må som i körkal (Gör i ordning brasan, som snart brinner lifligt.) Hvar har du huggkubben, Jan? StälPen där! Ta' hit putelln! Slå er nu ner rundt ikring här, så smäller vi te', bara smålänningen kommer tebakers! (De sätta och lägga sig omkring elden.)

per (som sett åt vänster). Där ha' vi'n, vet jag! förste arbetaren (till den inkommande Gunnar). Har di gifvi' sej åf nu, herrskape'?

gunnar (med en suck). Ja-aI Nu ä' di borta! förste arbetaren (ser på honom förvånad). Hvad ä' det me' dej?

per (skrattande). Han bar kanske försitt sej på frökna', ni!

andre arbetaren. Ja, eller förlyfti' sej på'na? de andra (skrattande). Hej, smålänning! Hur ä' det fatt?

gunnar (försöker ruska upp sig). Me' mej? Det ä' bara bra, det!förste arbetaren. Kom hit och slå dej ner, då! Du har fäll körkeskraf på fällknifven din?

gunnar {slår sig ner hos dem och tar upp knifven). Här ä' korkskrufven? Hit med putelln, så ska' korken flyga i vädre' som en stenflisa 1 (Han drar upp korken) Hvar har I koppara? Jaså, där står di och gapar — di vill ha någe i sej! (Han slår i) Nu ska vi skåla för brukspatronsdotra — det va' en rar jänta, ska' jag säja er! Det vet jag som kysste'na på mun!

förste arbetaren. Kösste du'na? gunnar (stoppar in knifven igen). Jo, du ä' så säker 1 Och en örfil fick jag för besväre', och den så rejel, så det ella om ögerna! Så rart tilltugg te kyssen har jag allri fått förr! — Hurra för bruks-patronsfrökna, pojkar!

de andra. Hurra! (De dricka och skratta). per. Tal om för oss hur det gick te'! de andra. Ja, tal' om!

gunnar. Nej tack ska' ni ha! Ho' ä' för go' jänta te' ligga i truten på oss! Per kan tale om någe själf, medan vi smuttar! Han låg ju hemma i sänga och gröta i en gammal sagbok, så lång da'n va'!

per. Nå'n sage kan jag inte precist utante', men

vill I höre en visestump, så--

gunnar. Kör te'! Hvad handlar ho' om? per. Jo, det är om »Skam», när han va' ute och knoga5 här nere på jola!

alla (halfhögt). Om »Skam»? (De maka sig närmare hvar ann* och se sig omkring litet osäkert. Det är nu nästan mörkt och scenen upplyses endast af elden nere på fr a mscenen. Återigen höres ett djupt stönande från rullstenen)

gunnar (hoppar till). Hörde ni? de andra. Nej! Hvad då? gunnar. Jag tyckte akkurat att det sucka'! förste arbetaren. Ä! du är tokiglper. Nu tar vi oss en skvätt — och så drar jag

teM (De dricka först, sedan sjunger Per till melodin ur Värmlän dingarna.)

i.

Och »Skam» han linka' kring i hasselskog, oj filinkeli,

så halt och ynkeli! —

Då mötte han en pöjk, som gick där och slog: »Nu ska' du bli min!» — sa' Skammen.

»Nej nej, nej, nej nej!

Din blir jag fäll ej —

Du har ingen makt!» — sa' pöjken!

2.

Men »Skam» slog te' ett flin och tog ett skutt, oj filinkeli,

fast halt och ynkeli! —

»Och tror du det, din valp, så ä' da kaputt, för sir du, jag kan allt!» — sa' Skammen. —

»Kan du allt, kryp in då i nöten min,

genom håle' här!» — sa' pöjken!

3*

Och Skam kröp in i nöten som en ål,

oj filinkeli,

fast halt och ynkeli,

och pöjken dref en pinne bams i sitt bål!

»Släpp mej, gulle du!» bad Skammen.

Nej nej, nej nej nej, du får tåle dej,

för nu så ä' jag herrn!» — sa' pöjken.

gunnar (skrattande). Det va' en styf pojke! Han va' bestämdt smålänning! Skål på er, pöjkar!

de andra. Och rätt var det åt fan grå! Skål! per. Töst nu, ska' I få höre hur det gick:4-

Och pojken skutta' bort te' smen och log hej filinkeli så gla* och lusteli'!

»Och hade du en slägge nu, som förslog, så knäckte du mi' nöt!» — sa' pöjken! —

»Å hå hå, hå hå, det ska’ tälle gå!

Lägg en här på stä’t!» — sa’ sme’en.

5-

Ve’ tredje nype’, just som nöten sprack, oj filinkeli,

blef sme’n rent ynkeli.

För tak och vägga’ ramla kull som ett smack, och genom glugga’ ut flög Skammen! —

Sm’en skrek me’ ett grin:

»Jag tror fan va’ in!»

»Jo men, va’ han så b — sa’ pöjken!

alla. Ha ha ha!

förste arbetaren. Där fick han sej en bra traktat!

per. Ja, di kunne klämma åt’en förr i väla!

gunnar. Och allri blef han annat än lurad, kräke! Har I hört hur det gick när han skulle sy i kapp med skräddarn?

DE ANDRA. Nej 1 Tal’ om det!

gunnar. Men ni smuttar ju inte någe’! Skål på er! (De dricka och sträcka ut sig i olika ställningar omkring elden och somna så småningom, den ena efter den andra.) Jo, ser ni, pöjkar, medan »Skam» eller »gammel Erik» som di också kalla’ honom, gick och skumpa’ omkring nere på jola, så träffte han på Vernamo marken en sockenskräddare där nere i Småln, som va’ rakt omänsklig te’ kunna snörpa och sy kringt, men fatti’ va’ han som en körkråtta, förståss. Och så villehan då försvära sig te Skam, om kan kunne få fem hundra riksdaler, för då kunne han få gifta sej me? den vackresta och likesta gräbban i hela byalaget! — Hör I på, pöjkar?

FÖRSTE ARBETAREN. Usch ja!

per. Gå på du, bare!

gunnar. Nå, det gick då »gammel Erik» in på te’ ge’n, på villkor att han skulle få ta skräddarn fjorton dar efter bröllope’, för då tyckte han att skräddarn kunne ha fått nog — men si skräddarn han tyckte att halfåre kunne fäll Skam vänta teminstingen, och hu det va' så kom di sams om kumpaktenl (Snarkning frän en af de sofvande.) Hur ä’ det, pöjkarI Hör ni på? (Ytterligare snarkningar från ett par andra. Han reser sig försiktigt till hälften och ser på dem.) Ja men tror jag di söfver, hela skrällduseni (Tar upp en stor silfverklocka ur fickan och ser på den vid eldskenet.) Ho’ ä> Öfver half tolfl Då får en fresta på! (Elden börjar brinna ner och ett svagt månsken lyser mellan träden.) Mån’ ä’ oppe, och åfgnagen ä’ hon i ena kanten meM (Går till Per och ruskar honom) Hör du, Pelle 1

per (yrvaken). Ja — hvad a' det om?

gunnar. Opp me’ dej bums och skala efter nässlerna!

per (makar sig upp). Hvad ska’ du göre med dom nu då? #

gunnar. Det ska du få si sen! Rappa dej nu, så dricker vi ur slutskvätten ensamma sen! (Skjuiet ut honom HU höger och ser sedan noga på de sofvande) Sofver som stockar gör di! Ge’ mej si nu, har jag alla mojängerna? Nej körs! Patronerna och stubin-trån! (Skyndar in i skjulet och kommer ut med en rulle stubintråd och två dynamitpatroner) Så där ja! Dynamiten i lomman och trån lägger jag här! (Tar med sig stubintråden upp på stenen till vänster, fattai sedan tag i borren och släggan och börjar arbeta) Nuskulle det inte vara så ogale’ te’ hitta sej en skatt, för si den där frökna, ho' va’ rar, va’ ho’! (Borrar)

Och hi och bå, och det va’ två — och tre och fyr — —

(Hejdar sig.) Vart liteM Jag måtte fäll ha knifven i ficka'! (Känner efter den) Usch ja! Då ä' det ingen nöM (Borrar på nytt)

per (från höger med en knippa nässlor). Här har du otyge! Hvad ska' du me' dom?

gunnar (börjar ladda). Di ska' vara te' förladdning! per (häpen). Tänker du spränge stena? gunnar. Jo, du a* så säker! (Saktare) Det ligger en skatt im'n, du!

per (upp till honom). Å i hälskotta! Hur vet du det?

gunnar. Det sa' finngumma', som länsman drog åf me'!

per. Gråtitta?

gunnar. Just den, ja! Men hjälp mej nu te' få ladd'!

per. Nä-ej! Det kan vare någe' satetyg! gunnar. Du får fjärndeln me, om du hjälper teM per. Ja, om du skjuter i morron bitti'! För så här på natta —

gunnar. Det ä' just det fina, det! Du får hälfta, men hugg i nu bare!

per. Kör för det då! Tummen på hälftal gunnar. Här bar du'n! (De tumma och ladda sedan sprängskotten färdiga. Tremulando i orkestern) per. Du ska' fåll bädda öfver någe'? gunnar. Det behöfs inte! Tag hit stubintrån, och lägg sedan ut den med andra ändan där nere! Så där ja, nu ä' det laddM Nu ska' vi titta på klockaMHon fattas jämnt en minut i tolf! Kom ner nu, så tultar vi på! (De skynda ner frän stenen och Gunnar länder på tråden, hvarpå de draga sig nedåt höger vid framscenen.) Håll mig i näfven nu, och säj inte ett knyst!

per. Ja, men — —

gunrar (sätter handen för hans mun). Tostl (Crescendo i orkestern. Man ser elden i stubinlråden krypa uppför stenens sida ännu några ögonblick under växande forte; därpå höres en stark de tona tion med en skarp blixt, som lyser upp hela scenen. Stenen springer sönder och midt i den sitter »Gamle Erik», omgifven af ett rödt sken, och sträcker, grinande af välbehag, ut armar och ben. Vid smällen ramlar Per framstupa af förskräckelse. Gunnar faller ner på bägge knäna, och de sofvande arbetarna vakna förskräckta, rusa upp om hvarandra och skrika i det de få syn på den i stenen sittande figuren.)

arbetarna. Det ä' »Skam» självfl Bort, bort! (De skynda ut i vild förvirring. Per rusar upp och vill följa dem, men hindras af Gunnar, som hugger tag i honom.)

gunnar. Stopp, stoppl Du ska' ju ha' hälfta meM

per (utom sig af förfäran). Den ger jag jäkeln! (Sliter sig lös och rusar ut efter de andra.)

Elfte scenen,

»GAMLE ERIK». GUNNAR.

erik (stiger upp, sträcker på sig, går ner från kullen, och närmar sig haltande elden, som i detsamma jlammai upp på nytt.) Å! ål det var skönt att få sträcka på benen ett tagl Och en sådan präktig brasa sedan 1 (Närmar sig och värmer sig med välbehag.) Det var inte i går jag var så här i mitt element! (Sätter sig framför elden). Så hemtrefligt den gassar! (Får sikte på Gunnar, som ligger kvar i samma ställning.) Hä? Hvad är du för en gynnare? gunnar (darrande). Jo — gunst!* herr Skam! det va' jag som släppte ul'en!

ERIK. Jaså, var det du? Hvarför tog du inte till benen då, som dina kamrater?

gunnar (stiger försiktigt upp). Nej, jag a' inte rädd för illa ve', jag inte!

erik (grinande, i det han sträcker armarna emot honom). Är du inte?

gunnar (litet osäkert). Nej då! Si, jag ä' berg-sprängare — och smålänning för rextenl

erik (med en grimas). Småländing? Då vill du väl ha' något för besväret, kan jag tro?

gunnar (tar oförmärkt upp knifven ur fickan). Ja, det förståssl Någe* för någe' — och — —

erik. Och intet för inte, menar du? Jo jo! Jag känner till er småländingar se’n gammalt. — Kom hit då och sätt dig, så få vi talas vid!

gunnar (misstroget). Ja, tackandes som bju’r — men si —

erik (med en befallande åtbörd). Sitt, karl! gunnar (faller handlöst ner på en sten). Tackar emjukast!

erik (med ett skallande hånskratt, i det han stiger upp). Nu kan du sitta och fundera där en stund, medan jag åker hem och ser efter huset, småländing!

gunnar (kastar hastigt den uppslagna knifven framför honom). Åk öfver den där dä, om du örker!

erik (maktlös och ursinnig, i det han sjunker ner på sin förra plats). Böl Nu är jag fast!

gunnar (springer upp). Smak’ på den tobaken, du! Nu ska’ vi först ackedera om bärgarlöna!

erik (pekar gnisslande på knifven). Tag bort den! Det skär i mig! Tag bort denl

gunnar. Nej, tack ska' du ha, gammelfar! Säg först hvad du vill ge mej för besväre’!erik. Du ska’ få önska dig tre ting, och alla tre ska’ du få — men efter den tredje tar jag dig med hull och hår —- så vida du inte kan visa mig den som är mera djäfvul än jag själf.

gunnar. Det va' hunna så krångligt, det där t

erik. Önska nu — men fort! Jag har brådtom!

gunnar. Jaja — natta ä’ lång! (Funderar litet.) Joho, nu har ja’t! Först vill jag ha en så stor packe me’ pengar, som jag rår me' te' bära!

erik. Det går jag in på!

gunnar. Och se’n vill jag bli en så’n fin och schangtil herreman, så jag kan få ocken jänta jag vill ha, om ho* så vore rakt åf prinsessa!

erik. Tokstolle! Får du det första, så får du alltid det andra! Men låt gå! Jag ska’ göra dig gentil! — Nå, och det tredje 1

gunnar (slugt). Det kan du ju låta mig få fundera på ett par år eller så!

erik. Anfäkta dig, småländing! Du är slugare än jag trodde! — Tag bort knifven då och kom med!

cunnar. Hvart då, då?

erik. Hem till mig!

gunnar. Hvad ska" du där och göre?

erik. Tror du att jag är en sådan grosshandlare, som har kontoret på fickan? Och skall du bli fin och gentil, så måste jag ju också svafla bond* ur dig!

— Är du kanske rädd för kuren?

gunnar. Rädd? När det gäller te’ tjäna pengar och få en fin jänta? Då känner du inte smålänninga myckeM (Tar upp knifven). Men du får inte tycka illa vare, om jag behåller knifven i näfven!

erik. Ånej — bara du stoppar näfven i fickan! gunnar. Håja, tocke’ har en fått vänja se ve’1 — JfJin och småländing en.erik (fattar tag i honom). Kom då, så fara vi hem ginaste vägen! (Dunder och blixt, hvarunder de hastigt sjunka ned genom marken. Starkt anslag i orkestern. Hastig ridå.)ANDRA AKTEN.

Elegant möblerad salong hos brukspatron ens, med . stora dörrar i fonden ut till en veranda och nedanför liggande trädgård och paikf samt längre bort utsigt öfver en insjö med löfskogs stränder. På ömse sidor om fonddörren höga fönster med halfuppdragna markiser. Till höger dörr till matsalen och till vänster till de inre

rummen. Miljö med blomsteruppsats. Till vänster vid fram-scenen pianino, Ull höger soffa med bord och fåtöljer. Längre upp åt fonden till höger en mindre dörr ut till serveringsrum och kök. Vid ridåns uppgång hörs inifrån matsalen prat och skratt, klingande af glas och enstaka ord af ett tal som hälsas med bravorop, m. m. Inne i salongen hålla hushållerskan och betjänten på att ordna kaffet på bordet till höger. Strax därpå inkommer förvaltaren från matsalen.

Första scenen,

HUSHÅLLERSKAN. BETJÄNTEN. (Sedan) FÖRVALTAREN.

hushållerskan (ett fylligt, vackert fruntimer på några och trettio år). Skynda sig efter likörerna, Jonson; — middan är strax slut!

betjänten. Å nej! Löjtnanten har inte svar’t på skåln än!

hushållerskan. Han kan väl inte svara många ord, tänker jag!BETJÄNTEN. Han har väl öfvat opp sej nu borta på Karlberg! — Hvad ska’ jag ta in förslag?

hushållerskan. Det står i ordning på serverings-bordet alltsammans.

betjänten. Skönt! (Går ut genom lilla dörren till höger)

förvaltaren (försiktigt från matsalen). Tsl Lotten

lilla!

hushållerskan (vänder sig hastigt om). Är det du, Fritz?

förvaltaren (litet upprymd, skyndar ner till henne, ser sig omkring och tar henne om lifvet). Det var en öfverdådig middag du gett oss, Lotten! hushållerskan. Tycker du? förvaltaren. Ja dål Den får du lof att ha en kyss för!

hushållerskan. Är du tokig! Jonson kan komma!

förvaltaren. Han tallar likörflaskorna! Hit med lilla trynet, nul

hushållerskan. Sedan! — Inne hos mig! förvaltaren. Det ena hindrar inte det andra 1 (Kysser henne)

hushållerskan. Usch, hvad du är stygg! förvaltaren. Och hvad du är rar! (Förtroligt) Nu ä' de snart mogna, du!

hushållerskan. Tror du verkligen? förvaltaren. Visst tusan 1 Med det här galna lefnadssättet! Och nu har pojken gjort skulder också. Jag hörde att han behöfde ett par tusen! Tar man dem ur affären nu — dåliga konjunkturer som det är — och så med våra små besparingar — —

hushållerskan. Ja, på det här viset kan det väl inte gå länge l

förvaltaren. Nej då! Och se'n du, Lotten lilla, är det vi, som —hushållerskan (ser åt höger). Tysti Janson! förvaltaren. Jag kilar in till dig se’n — efter kaffet! (Går till höger.)

betjänten (från lilla dörren med en likörbricka). Här ä' varorna!'

hushållerskan (skarpt). Jonson var bra länge, tyckte jag! betjänten (näsvist). Hade fröken tråkigt då? Jag trodde annars att förvaltarn —

hushållerskan. Angår det honom, det? betjänten (som förut). Nej, inte precis det! Men nog angår det väl herrskapet, tänker jag! (Från höger höres skrapandet af stolar som skjutes från bordet, prat, skratt och sorl.)

hushållerskan. Akta sig, han! Och kom nu och tag in kaffet! (Går till höger, lilla dörren.)

betjänten (föraktligt). Tocke tjufpackl (Går efter henne ut till höger.)

Andra scenen.

BRUKSPATRONEN. HANS FRU. FRÖKEN. LÖJTNANTEN. BARONEN. PROSTEN. PROSTINNAN. INGENIÖREN. FÖRVALTAREN. GUNNAR. ERIK. MIDDAGSGÄSTER. BETJÄNTEN.

(Alla från matsalen i hög stämning efter en god middag. Först frun, förd af prosten, så prostinnan förd af brukspatron. Därpå baronen med en dam och löjtnanten med en annan, båda unga. Sedan Gunnar med fröken och Erik med ingeniören, samt sist förvaltaren med en äldre fru. Vid entréen tala de alla om hvarandra, om vädret, om årsväxten och konjunkturerna, löjtnanten talar om Stockholm, baronen om hästar, prostinnan om pigorna, prosten om otron etc. Under detta sprida de sig omkring salongen och taga plats rundi omkring, hvarpå samtalet Öfver går till följande;)prosten (fet och skinande af välmåga). Ja, otron i våra dagar — det ä' någonting — någonting otroligt alldeles! Men det får jag säga att en sådan kalkon som hos herrskapet, det får man titta efter. Den riktigt smälte i mun! Den var väl rysk, kan jag tro? frun. Nej då! Vi ha födt upp dem själfva. prosten. Är det tänkbart?

prostinnan (liten mager och spetsig). Å gud, brukspatron, hvad den där herr van Zaaten är för en intressant karl! Han är väl holländare?

brukspatron. Ja, men han lär vara född på Java. prostinnan. Och den finska grefven senl Han har någonting så distingueradt! Ack ja, främlingar, ja! Det är ändå någonting annat än det vanliga, det 1 brukspatron. Ja, det var verkligen roligt att jag kunde bjuda på sådant främmande! Och oväntadt se'n!

prosten (ropar öfver till hustrun). Och tänk dej, Gustafva! De ha födt upp dem själfva, du! prostinnan. Hvilka, du David? prosten. Kalkonerna, vet jagl prostinnan. Och jag som talade om de främmande turisterna!

prosten (skrattande till frun). Då var det tur att de inte hörde hvad ja sa'\

frun (.serverar kaffe, som burits in af betjänten). Mitt herrskap! En kopp kaffe!

gästerna (samlas kring kaffebordet). Tackar! frun. Annie du! Kom och hjälp mig att servera! fröken. Strax, mamma! (Till Gunnar, som hon talat med nere till vänster.) Så! Grefven tycker om Sverige?

gunnar (artigt med helt och hållet förändrad! sätt). Ja, och i synnerhet svenskorna! De är helt enkelt förtjusande!

frören. Å! nu smickrar ni bara! (Hon går öfver till höger och hjälper modern att servera.)gunnar (vänder sig till Erik, som lämnat ingeniören och kommit ned till vänster.) Nå, hur tycker du att jag bär mig åt?

erik. Åjo, sämre grefvar har jag sett!

gunnar (ivisar på fröken). Och tycker du inte att hon är bra söt?

erik. Eva var mycket stiligare — på sin tid! Och hade mycket smakfullare toalett!

gunnar. Tror jag, det! — Men hvad tycker du om sällskapet annars?

erik. Prosten är utmärkt! Och så den där förvaltaren! Det är mitt folk, det!

frun (närmar sig dem). Mina herrar! Kaffet kallnar!

erik (i det han skyndar sig öfver). Och jag som alltid vill ha det hett!

prosten (som ser honom halta). Hur står det till med foten, herr van Zaaten! Har ni gjort er illa på resan ?

erik. Ånej — det är efter ett fall, som jag gjorde för länge sedan I

prosten. Å, det var ledsamt! erik (i det han går förbi honom). Inte för er åtminstone 1 (Vid kaffebordet till ingeniören.) Nå, hur var det egentligen med den där småländingen?

ingeniören. Jo, karlarna därborta vid sprängningen påstå att fan har tagit honom. erik. Säga de det?

förvaltaren. Dumskallar 1 det finns inte någon

fan!

prosten (djupsinnigt). Sag inte det! säg inte detl fröken. Tala ni om smäländingen? Han, som masserade min fot?

ingeniören. Just den, ja! Fröken kommer ihåg honom?fröken. Ja dål han var så starki Det vore verkligen synd, om —

brukspatron. Galenskaper! Har han väl gifvit sig af till en annan marknad !

ingeniören. Så trodde jag också först. Men alla hans grejor funnos kvar — både kläder och verktyg! Och så är det en sak till, som — brukspatron minns ju det där rullstensblocket?

brukspatron. Den där geologiska märkvärdigheten, ja!

ingeniören. Just den! Den låg söndersprängd morron därpå, när jag kom dit upp!

brukspatron. Å fanken!

erik (kommer fram). Därför behöfde väl inte den där som ni sa' — ha tagit småländingen heller!

ingeniören. Det är möjligt! Men karlarna visade mig på ett märke i en af flisorna, som såg ut som en hästhof — och de hade självfva sett hin håle flyga af med honom genom luften, påstodo de.

brukspatron (skrattande). Det var väl min punsch som åstadkom så kraftig verkan!

prosten. Säg inte det, käre bror! Järtecken skola visa sig, står det skrifvet, och tidens ondsko — brukspatron, Nej hör du, bror! Inte vill du väl ändå på fullt allvar påstå att nu — i våra dagar, hin onde skulle vara annat än en gammal folktro — baronen. I våra upplysta tider, ja! prosten. Käraste mina vänner! Den lede fienden går ännu omkring midt ibland oss, och söker hvem han uppsluka månde!

erik. Akta er då, ni som är fet!

prosten. Jag? Åhå! jag läser ut honom, jag — om det kniper!

brukspatron. En likör, mina herrar! (Tillprosten) Tar du en cura^ao eller en munk?prosten. Tack, en curacao med konjaksspets! {Till ingeniören) Han söp väl mycket, den där småländingen?

ingeniören. Tvärtom! Det var en mycket nykter och ordentlig karl!

prosten. Jo jo! sådana är han värst efter! (Tömmer sin likör) Jag vet hur många gånger han frestat mig — • jag som aldrig förtär något — att tala om!

erik (fram till honom). En liten enbar konjak ofvan på likören — h vad ?

prosten. Jaa — det vore kanske inte så illa! prostinnan. David då! Tänk på rheumatismen! prosten. Det är just för att kväsa den, ser du, Gustafva! (Klingar med Erik) Herr van Zaaten!

erik (grinande). Hedersknyffel! (De klinga och dricka)

fröken (till Gunnar). Det var skada på den där karlen! Han masserade så bra! gunnar. Tyckte fröken? fröken. Ja — och så var han så naiv!

brukspatron. Ja, det var sant! Han pysslade ju om din fot!

gunnar. Er fot?

fröken. Som baron narrade mig att vricka, ja!

baronen. Gjorde jag ? Varnade jag er inte för att springa upp på det där hala berget, kanske?

fröken. Jo, men sedan jag vrickat mig, lät ni mig ligga där!

baronen. Nåja —- enfin! Ni förbjöd mig ju att bära er!

fröken. Det var därför att ni frågade mig om ni fick lofl

baronen. Nåja — konvenansen —

fröken. Småländingen frågade inte alls! Han bara tog mig, han!gunnar (med en skiftning af sitt förra sätt). Som en liten vante!

baronen. Enfin! — Det ska' jag komma ihåg!

fröken (till Gunnar). Nu var ni så lik — gunnar (skrattande). Smålänningen kanske? fröken. Ja, det var någonting i stämman, som —

(De fortsätta samtalet sakta.)

baronen (går öfver till löjtnanten). Den där satans grefven hade jag lust att kasta ut!

löjtnanten. Är du rädd för att han ska' slå dig ur brädet hos Annie?

prosten (som under tiden disputerat med brukspatron och ingeniöien, under det Erik slagit sig ner på miljön mellan frun och prostinnan, med hvilka han konverserar mycket ifrigt, och hvilka se mycket förtjusta ut). Säg inte det, go' herrar! Hin onde finns, om han också inte visar sig skenbarligen mera! Det är de fördömda finnarna uppe i skogsbygden, som dra' hit honom! Det fanns en äkta trollpacka, Gråtitta som de kallade henne

— och hon var hans värsta agent, hon I

ingeniören. Var det inte hon som nyligen blef häktad för olaga utskänkning?

prosten. Just den, ja! Nu sitter hon väl där för ett par år, hoppas jag! Men hon har lämnat efter sig en dotterdotter, som jag hör att Torpar-Olas tagit till sig. Och den kommer nog också att ställa till förargelse — vacker som hon är, trollet!

löjtnanten (ilifligt, i det han kommer fram till bordei), Å tusan! Är hon vacker?

prosten. Jo, lita på det! Riktigt rågonting så där — så där ogudaktigt vacker ändå!

prostinnan (skarpt). Jag förstår inte hur David kan tycka det! Hon är ju svarthårig och brun som en tatterska.

prosten. Ja, det hindrar väl inte! Jag mötte henne häromdan, när jag for på sockenbud upp tillkapellförsamlingen! Ni skulle bara ba sett henne, nar hon kom framdansandes däruppe i skogen, i sällskap med sin get — å! å!

fröken. Har hon en get!

gunnar (för sig). Det var Elna — och Lisa!

prosten (under det de öfriga samlas omkring honom). Ja då! Ett gement, kittsligt kreatur! Hon knuffas, som om fan —

erik (släi honom på axeln) Hå? prosten. Hvad var det? erik. Jag tyckte ni ropade mig! prosten (sbaltande.) Nej! jag sa' inte »Van», utan jag sa* — gud förlåte mig! — som om fa-an satt i kroppen på henne!

prostinnan. Hur vet du det? prosten (förlägen.) Jo — kors — klockarn måste stiga af och öppna en grind, och då knuffa hon mig — vill jag säga — honom i ryggen!

brukspatron. Hvad skulle ni säga om en liten promenad på maten, mitt herrskap — medan Jonson sätter fram litet punsch och vatten på verandan?

prosten (angelägen all komma ifrån det). Jo, det skulle smaka skönt!

brukspatron. Kanske en liten titt ner i växthuset? Jag har just fått hit en ny solfjäderspalm! prosten (bjuder frun armen). Får jag lol? frun. Tackar! Nå, klockaren blef väl inte skadad? prosten. Ånej — han hade bara lite svårt att sitta ett par dar!

brukspatron. En cigarr, mina herrar? löjtnanten (till baronen). Passa på nu innan han bjuder Annie armen!

baronen. Enfin! Det har du rätt i! (Skyndar fram till fröken, som pratar med Gunnar till väster.) Får jag lofffröken (lar Gunnars arm). Tack! men grefven har redan —

gunnar. Men prostinnan tycks ännu vara ledig!

fröken. Och henne kan baron vara lugn för! Hon springer inte uppför några berg! (De gå åt fonden)

baronen (förargad till löjtnanten), De vill drifva med mig — men jag ska visa dem, jag — —

löjtnanten. Passa på och tala med pappa nu genast!

baronen. Du sade något, du! (Till brukspatronen, som talar med ingeniören.) Skulle jag få be brukspatron om en liten entrétien på några ögonblick?

brukspatron. Ska’ det vara just nu? baronen. Ja, om det inte faller sig olägligt! brukspatron. Visst inte! (Till löjtnanten.) Fridolf, bjud prostinnan armen i mitt ställe!

löjtnanten (visar på Erik, som just nu bjuder prostinnan armen). Hon är redan upptagen — lyckligtvis! (Går till den unga damen som han förde in, bjuder armen och för henne ut)

prostinnan (till Erik). Å, intresserar ni er för kvinnofrågan, herr van Zaaten?

erik. Den, ja! Det är just min specialitet det, st’n gammalt!

prostinnan. Å, verkligen ?

erik. Ja, egentligen kan jag säga att det är jag som gifvit uppslaget till den — i början! Se det var så, att en viss ung fru, som tyckte mycket om äpplen

— (Han för henne ut i fonden, där nu alla gästerna försvinna åt olika sidor)

brukspatron (tdl betjänten). Duka fram punsch, och whisky och vatten på verandan, Jonson 1

betjänten. Ska* ske, herr brukspaton! (Går med kaffebrickan till höger)Tredje scenen.

BARONEN. BRUKSPATRON.

brukspatron. Röker inte baron? baronen. Jo, hvarför inte! Enfin! efter en så lukullisk diner —

brukspatron. Å, jag ber I Var så god! (De tända sina cigarrer, hvarefter han visar pä miljön.) Var det något angeläget, som —

baronen. Jo, jag — jag är öfvertygad om att brakspatron för längesen märkt att jag — att — enfin! att er charmanta dotter —

brukspatron. Är bra i foten igen, ja! Det där lilla missödet ska* baron inte tänka vidare på!

baronen. Mais enfin! Om hon också är bra igen

— så är jag däremot mycket dålig, jag — på ett annat ställe! Jag har en hjärtaffektion!

brukspatron. Då bör ni gymnastisera — ta massage — eller —

baronen. Raljeri apart, herr brukspatron 1 Jag är horribelt kär i er dotter, och har den äran att anhålla om hennes hand!

brukspatron. Älskar hon er tillbaka då? baronen. Jag smickrar mig med det? brukspatron. Har ni frågat henne! baronen. Nej! inte directement! Men hon behandlar mig så förbannadt stramt, så det är inte möjligt annat!

brukspatron.. Ja — ska’ det nu verkligen vara något bevis, det?

baronen. Absolument!

brukspatron. Nå ja, om så vore, så återstår i alla fall alltid en sak! Er förmögenhet — —

baronen. Min förmögenhet? Den blir kolossal, herr brukspatron, bara min faster, grefvinnan Holkensköld, dör. Då blir jag ägare till de två största säterierna i hela Västergötland.

brukspatron. Ja, det blir då, detl Men hvad har ni nu?

baronen. Na? Enfinl Jag har mina hundra tusen, minsti

brukspatron {lifligt)- Så-ål I obligationer eller aktier?

baronen. Nej fan! I skuld!

bruskspatron (häpen.) I skuld?

baronen. Ja, enfinl Jag spelar alltid med öppna kort! Hundratusen i skuld — det är detsamma som minst trehundratusen i kapital!

brukspatron (förbluffad). Den beräkningen förstår jag inte riktigt!

baronen. Kalkylera själf. Jag betalar femton tusen om året i räntor och omsättningar. Femton tusen om året — efter 5 procent — representerar det inte ett kapital af trehundra tusen?

brukspatron (skrattande). Jaså — på det viset? Visserligen . . . men —

baronen. Enfin! Hvad svarar ni? brukspatron (stiger upp). Ja — jag tror att jag får be om en liten betänketid! En måg med så stort

— kapital — fruktar jag blir mig något för dyrbar 1 baronen. Dålig kalkyl, herr brukspatron! En sådan måg stärker krediten! Enfin — ska' man säga — har brukspatron råd att hålla sig en så dyrbar måg, så måtte han vara alldeles kolossalt rik — Och det stärker alltid krediten, om det skulle behöfvas — hvilket naturligtvis inte är fallet häri

brukspatron. Nej, lyckligtvis inte! baronen. Enfin således! ert ärade svar? brukspatron. Ska’ ni få i aftonl Jag måste först tala med min hustru och min dotter!baronen (ser åt fonden). Där kommer just er charmanta fru 1 Jag absenterar mig! (Går opp ål fonden där han möter frun, med hvilken han utbyter några ordi hvaipå han kysser hennes hand och skyndar ut i fonden.)

brukspatron (går under tiden af och an på fram-scenen och blossar på sin cigarr). Det var mig en oförskämd krabat!

Fjärde scenen.

FRUN. BRUKSPATRONEN.

frun. Hvarför kom du inte ner till våra gäster, Adolf?

brukspatron (förargad). Baron där uppehöll

mig!

frun. Jaså! Hvad ville han? brukspatron. Han friade helt oförskämdt till Annie!

frun. Det var således därför han var så artig! — Nå, och du svarade —r

brukspatron. Jag svarade att jag skulle tala med dig och Annie. Men han har ju inte ett dugg annat än skulder!

frun. Han har sitt namn och sin vapensköld, och det är alltid något! Men i alla fall var det förståndigt af dig att inte svara något bestämdt, nu sedan grefven —

brukspatron. Ja hör du, Amelie — tror du verkligen att de där båda turisterna —?

frun. Är rika och förnäma, ja? Det ser man ju genast — isynnerhet när man själf är utaf familj — brukspatron. Ja men, ponera att de är ett par vanliga äfventyrare?

frun. Det är omöjligt, lita på mig! Jag passade på nyss i dörren till växthuset och sonderade herr Van Zaaten en smula! Det är en mycket verserad ochintressant karl — och han lat alldeles tydligt påskina att grefven är enormt rik.

brukspatron. Låta påskina, ja! Det är ingen konst — men att få visshet?

frun. Var du lugn! Jag har talt med Annie! Grefven är förtjust i henne, det kan ett barn se! Jag rådde henne att försöka få honom att uttala sig litet bestämdare — hon skulle så där af en händelse få honom med sig hit, medan de andra — (Ser utåt,) Där komma de redan I Kom så gå vi ut andra vägen — brukspatronen. Ja men — är det riktigt försiktigt att —

FRUN. Var du lugnl Annie är en klok flicka — och dessutom stannar jag därinne, i fall —. Kom nu bara! (Hon drar honom ut med sig till vänster.)

Femte scenen,

FRÖKEN. GUNNAR.

fröken (kommer först in från verandan ropande). Mamma lilla! . Du får lof att hjälpa mig öfvertyga grefven om — (Ser sig om och spelar häpen.) Ingen här? Och jag som trodde så säkert —

gunnar (som kommit strax efter henne). Så mycket bättre!

fröken. Hvarför det då?

gunnar. Jo, jag vill hellre tala litet med er ensam —

fröken (koketterande i det hon sätter sig på miljön). Med mig? Grefven känner mig ju så litet —

gunnar (sätter sig bredvid henne). Å, jag känner er mycket bättre än ni tror!

frören. Det vore eget! Vi ha ju aldrig träffats förr — det jag kan påminna mig!

gunnar. Är fröken riktigt säker på det? Tänk noga efter!fröken. Jag tycker också ibland att jag känner igen er! Men jag kan inte — jo vänta! I fjol sommar var vi i Lysekil. Kanske att det var där? — Det var en stor utfärd på sjön en dag, och —

gunnar, Nej, på sjön var det inte vi träffades! fröken. Jaså, inte på sjön! Men hvar då? gunnar. I skogen! fröken (förvånad). I skogen? gunnar (med sin smålandsdialekt). Jaa 1 Hur ä? det vulet me' lilla foten?

fröken (skyndar upp med ett utrop). Småländin-

gen?

gunnar. Just han, ja!

fröken. Så oförskämdt! (I det hon vill åt fonden.) Hur kan ni våga att under ett främmande namn —!

gunnar (i vägen för henne). Hur jag kan våga? Därför att jag är kär 1 er — kär som en tok, anda trån det ögonblick då jag bar er på armarna och pysslade om er lilla fot!

fröken. Och ni tror att jag skulle kunna glömma afståndet oss emellan? Glömma att ni är en simpel arbetare ?

gunnar. Nej, det har jag aldrig trott! Men jag är inte någon simpel arbetare längre — jag är grefve — jag är gentil och bildad och rik se'n!

fröken (som varit på väg ut, stannar plötsligt). Rik? gunnar. Ditåt lutar det! Jag kan köpa er fars hela bruk, om jag vill! Ja, hela socknen, om det roar mig! Jag har fickorna fulla med gull och silfver!

fröken (misstroget). Ni bara narras! gunnar (tar upp en handfull mynt ur fickan och skramlar med dem). Tror ni det? Se sjalf då!

fröken (ser begärligt i hans öppna hand). Har ni vunnit på lotteri då?

gunnar. Bättre opp! Jag har hittat en skatt! fröken (nyfiket). Hvar då?

5. — JT.in och smålända en.gunnar. Det får jag inte tala om!

fröken (sätter sig igen på miljön, koketterande). Åjo! bara för mig! (Räcker honom sin hand.) Jag lofvar er att det blir oss emellan!

gunnar. Å, en sådan liten rar näfve! {Kysser den) Och ändå ger den sådana duktiga örfilar!

fröken. Förlåt migl Jag skäms, när jag tänker på —

gunnar. Nej, gör inte det! Det var egentligen de dar örfilarna, som —

fröken (låter honom behålla handen). Har ni gräjt upp den där skatten?

gunnar. Nej då! Det har gått genom trolleri! fröken {skrattar). Trolleri? Inte finns det sådant numera!

gunnar. Finns det inte? Hvad tror ni att ni gör nu gå? Ni förtrollar mig alldeles!

fröken. Och ändå tiger ni? Hvad var det ni hette nu igen?

gunnar. Gunnar var det! fröken. Gunnar? Så vackert namn! gunnar {allt mera betagen). Tycker ni? fröken. Ja då! Sätt er nu här bredvid mig ocji hviska mig i Örat hvar ni fick er skatt!

gunnar {sätter sig). Men förstår ni då inte, att om jag bara säger ett ord, så flyger alltsammans åt fanders — och han därute —

fröken (ifrigt). Hvilken? Herr van Zaaten? Hvem är han egentligen?

gunnar. Det säger jag inte! fröken (-rycker tillbaka sin hand). Och ni vill inbilla mig att ni älskar mig?

gunnar. Tror ni väl annars att jag brytt mig om att komma hit igeni Nu då jag varit ute och sett mig omkring i världen, och när jag kan få hvil-ken flicka jag vill? För ser ni, han därute har lofvat mig —

fröken (lutar sig emot honom). Hvad har han lofvat er? Tala om det för mig!

gunnar (slår sin arm om henne). Jo att — (Slår sig för munnen och släpper henne plötsligt) Aj fan i Nu höll jag på att —

Sjätte scenen.

DE FÖRRA. ERIK (från jonden).

erik (står plötsligt midt i den öppna fonddörren) Hvad är det om?

gunnar (skyndar upp) Gå din vägl Hvad har du här att göra?

erik. Du ropade ju på mig! gunnar. Kommer du hvar gång man ropar på dig då?

erik. Ja — i allmänhet kvistar jag inl gunnar. Då måtte du ha ett förbaskadt göra? erik. Motion behöfver jag alltid, isynnerhet nu, sedan jag setat stilla så länge! (Med en blick på fröken som obseiverar dem nyfiket) Nå? Hur är det med lillan? gunnar {sakta) Hon är pin kär i mig, du i erik. Är du så säker på det? gunnar. Ja då! Fråga henne själf, om du inte tror mig!

erik (med ett grin). Det skulle jag verkligen ha lust till 1 Och det kunde kanske vara hälsosamt för dig också!

fröken. Nå, hvad tyckte ni om växthuset, herr van Zaaten?

erik (fram till miljön) Utmärkt alldeles I Isynnerhet temperaturen 1

gunnar. Jag tyckte det var alldeles för hett, jag! Tacka vill jag här inne!ERIK. Jag tyckte det såg ut som du inte hade svalare här, jag! Men jag kom kanske och störde ett intressant samtal?

gunnar. Ja, det sa’ jag dig ju strax du kom!

erik (med korslagda armar i det han fixerar fröken). Beror nu på hvad fröken säger! Kom jag verkligen olägligt?

fröken (med förändradt sätt, i det hon skrattande lutar sig tillhaka på miljön). Nej tvärtom, herr van Zaaten! Han var så tråkig, den gode grefven, att jag hade all möda i världen att inte gäspa honom midt i ansiktet 1

gunnar (alldeles häpen). Hvad? hvad?

erik (som förut). Tråkig? Nu skämtar ni väl! Han sa’ väl att han älskar er?

fröken. Ja bevars! Det sa’ han nog, och om jag bara vore säker på att han verkligen är den han ger sig ut för och att det är någon sanning med den där skatten som han talar om, så kunde jag väl möj-ligtvis glömma bort att det allt sitter i honom mycket af grofarbetaren ännu!

erik. Jaså, ni tycker det?

fröken. Ja dål Men gubevars, är han verkligen så rik som han påstår —

erik. Så tar ni honom kanske ändå, om han friar till er?

fröken (stiger upp). Ja, fast det får jag säga, jag tycker nästan mera om honom som småländing, för det är ju alltid lustigt att se hur sådant där sämre folk bär sig åt, när de komma i sällskap med bildade personer 1

erik. Men, om han nu inte har så mycket som han påstår?

fröken. Då gifter jag mig hellre med den dumma baronen, för då vet jag åtminstone säkert att jag blir friherrinnaierik, Men edra föräldrar — hvad tror ni de

säga?

fröken. Dem gör det alldeles detsamma hvem jag tar, bara han har något! (Då han i detsamma släpper henne med blicken, vänder hon sig med sitt förra sätt till Gunnar, som alldeles förkrossad fallit ned pä miljön.) Na går jag till mamma och talar med henne om —-om vår framtid 1 (Hon går i fonden.)

Sjunde scenen.

ERIK. GUNNAR.

erik (jmed ett hånskratt, i det han slår Gunnar på axeln). Nå, hvad säger du nu?

gunnar. Kan en sådan falskhet vara möjlig?

erik. Om den är möjlig? Jo! du är en fin människokännare, du!

gunnar. Men jag förstår inte — hur kunde du — —?

erik. Få henne att bekänna kort, menar du väl?

gunnar. Ja!

erik. Jo ser du, när jag betraktar folk på ett visst satt och lägger armarna i kors, så måste de ut med hvad de ha på lefvern!

gunnar. Om de vill eller inte?

erik. Ja, hela nakna sanningen, hur ful den än är!

gunnar. Men du är ju själf lögnens fader, står det skrifvet!

erik. Ja, del hindrar väl intel Det är alltid genom lögnen, som sanningen kommer i dagen! Du själf till exempel: (.Fixerar honom som förut fröken.) Ar du kär i fröken, du?

gunnar (uppriktig mot sin vilja). Inte precis det! Men jag tycker hon är söt och vacker, och när jagtänker på hennes lilla fot och minns hur jag bar henne på armen och kysste henne, och hur hon ruska om håret på mig, så —

ERIK. Så skulle du vilja rå om henne en stund — hvad ?

GUNNAR. Ja, det skulle jag nog, detl erik. Men gifta dig med henne, efter hvad du nu hörde?

gunnar. Nej tack vackert! Nu ger jag henne

fan!

erik ('återtar sin vanliga ställning.) Mig vill de då ge allt möjligt rackartyg 1 Hade jag smak för att ta emot presenter, så nog fick jag huset fullt!

gunnar (häpen). Det där har jag knappt velat tänka för mig själf, och nu står jag här och pratar om det för dig! Har du verkligen en sådan makt?

erik. Ja, du ser ju detl Nå, har du fått nog nu af den här kurtisen, och ska' vi ge oss af härifrån?

gunnar. Ja, när som helst! erik. Och hvart ska' vi nu ta vägen? gunnar. Du får ta och hitta på något trefligt! erik. Ja, önska dig något, så får jag höra! gunnar. Jo — jag — (hejdar sig plötsligt.) Nej tack du! Du vill lura mig!

erik. Det vill jag visst inte! Jag ämnade just påminna dig om att nu har du bara en önskan kvar, och se'n tar jag dig!

gunnar. Om ett år, ja! Det var uppgörelsen —- hemma hos dig!

erik. Du har bättre minne än jag trodde! Nå, hvad är det du vill nu då?

gunnar. Jag vill göra en titt in i framtiden! erik (med en grimas.) Hvad har du med den att göra? Håll dig till din egen tid och lär dig att begripa den, så blir du en ovanlig småländinglgunnar. Nejl Jag vill se hur mycket bättre människorna ha blifvit om femti åri

erik. Människorna bli aldrig bättre! gunnar. Nå, så vill jag se hur mycket sämre de ha blifvit — fruntimmerna isynnerhet! Visa mig därför hur det ser ut i Stockholm om femti år

erik (med en grimas). Hvad ska' det tjäna till? gunnar (föraktligt). Jag förstår! Du är nog en sådan ynklig trollkarl, så du inte orkar med det! erik. Gör jag inte?

gunnar. Ja, så smäll till bums! För nu vill jag härifrån!

erik. Nå ja, får gå då! Men det är ett förbas-skadt besvär — man ska vända upp och ner på både tid och rum! Och jag gör det bara på ett villkor. gunnar. Hvilket då?

erik. Jo, när vi komma tillbaks från resan så tar jag dig bums också!

gunnar. Tack ska' du ha, du! Nej, ett år efteråt ska7 du få mig — om jag får ta med mig en till, hvem det än må vara! Men vill du då inte ha den, så får du inte mig heller!

erik. Jag får min själ inte vara så noga på stekarna!

gunnar. Går du in på't således! erik. Lass basen! Som du ser, är jag en med-görlig satan!

gunnar. Åker vi nu med detsamma då? erik. Nej, stopp litet! Först ska7 vi väl ta af-sked af värdfolket och de andra gästerna! (Ser ät fonden.) Där komma de! Nu ska' du få lära kanna sällskapet ordentligt!Åttonde scenen,

DE FÖRRA. BRUKSPATRON. FRUN. FRÖKEN PROSTEN. PROSTINNAN. BARONEN. INGENJÖREN. FÖRVALTAREN. GÄSTERNA.

BETJÄNTEN. (Från fonden.)

brukspatron (i dörren). Där ha vi ju våra ärade främmande gäster! Janson, bjud herrarna ett glas punsch! (Till prosten.) Föreslå en skål för dem du, bror 1 Säg några lämpliga och väl valda ord — du kan så bral

prosten, ja — hm! — tror du att —? brukspatron (i det de alla komma in med glasen i hand). Mitt herrskap! Prosten han begärt ordet! (.Betjänten bjuder Erik och Gunnar punsch.)

erik (sakta till Gunnar). Pass på nul Prästen skall bli mitt språkrör! (De taga hvar sitt glas.)

prosten (högtidligt). Mitt herrskap! Djupt genomträngd af den känsla, som — hm! — som framkallats i mitt innersta —

erik (,ställer sig framför honom och fixeiar honom med ett hånfullt grin). Höri hörl

prosten (med ombytt sätt och grotesk öppenhet). — af den myckna maten och vinet, af kaffet, likörerna och konjaken, det enda som tillika med punschen ger vårt fallfärdiga och stornosiga värdfolk något slags värde —

prostinnan (rycker honom i armen). Nej men, David dål

prosten. Tyst du, gamla etterblåsa! (Fortsätter.)

— och innerligt öfvertygad om att ni är ena riktiga ynkryggar allesammmans, fattar jag mitt glas, för att i denna snygga samling af kanaljer och dumskallar — brukspatron. Nej hör nu, hvad säger — (kommer själf under inflyt an de af Eriks blick) — det där gamla köttfatet?frun. Jag har väl aldrig hört värre — (också liksom den forte) åsna än den dumme prästen!

baronen (likaså). Det hörs ju att karlen är drucken efter vanligheten!

prosten. De ska' ni säga, det, som lefver på ficklån och procentare året om, och som tror att ni ska' kunna klara affärerna med att gifta er in i det här urarfvaboet!

fröken. Hur kan prosten våga, att — prosten (afbry ter hånfullt). Borsta sig inte hon, lilla gåsen! Hon, som vore färdig att gifta sig med en markatta, om han bara vore rik och kunde låta henne svansa i fina klädningar och åka efter parhästar, om de också vore hur omaka som helst!

förvaltaren. Prosten borde sannerligen skämmas!

prosten. För dig, din långfingrade kanalje? Gå du ner till din goda vän hushållerskan, och laga att ni kan fuska unnan allt hvad ni roffat åt er af ert släpphändta husbondfolk, innan länsman kommer och lägger vantarna på er som hustjufvar! förvaltaren. Prästen är galen! brukspatron och frun. Hustjufvar? Är det möjligt?

prosten. Ja, man ska' vara så dumma och fåfänga som ni, för att inte kunna lukta sig till att man blir kringstulen! Men när det gäller att skryta, då gnider ni inte, som ni gör när det är fråga om präst-gårdsbygge och tionderåg! Och likadana är ni allihopa för resten ! Tror ni inte att jag känner er, hela kodiljen? (Erik släpper honom med blicken, och han återtar sin salvelsefulla ton som i början.) Det är inte första gången som jag i denna vördade krets af socknens ädlaste och mest framstående män och kvinnor — prostinnan. Nu känner jag igen min David! brukspatron. Hvad i alla tider kom det åt dig, käre bror?prosten (faller pustande ned i en stol). Ja, ja — jag förstår sannerligen inte — jag tror, gud förlåte mig, att självfva hin håle flög i halsen på mig!

erik (med ett skallande hånshatl, i det han hoppar upp på miljön). Ha ha ha! Känner du igen mig nu, gamla gosse?

ALLA (vika förfärade tillhaka). Hvad? Hvad är detta?

erik. Jo jo! Nu har jag kommit lös, och nu ska' jag kurera er som ni är sjuka till! (När de vilja skynda uty läser han fast dem med en befallande åtbörd.) Ånej, ni kan gärna höra på hvad jag har att säga er! prosten (darrande). Vade redro, satanas! erik. Duger inte! Latinet är på upphällningen, min gubbe 1

gunnar (håller knifven framför honom). Ja, men Eskilstunaknifven talar svenska, den!

erik (kryper ihop kufvad). Tag bort den! Hvad ska' det där tjäna till?

gunnar. Ja, nu vill jag att vi ska' ge oss af! erik (kryper ned). Låt mig bara först valsa med de här hedersknyfflarna!

prosten (i det de åter kunna röra sig). Om jag bara hade handboken här!

brukspatron. Jag skickar bud efter länsman! (Vill uL)

Nionde scenen,

DE FÖRRE. LÖJTNANTEN. LÄNSMANNEN (från höger).

löjtnanten. Behöfs inte, far! Jag har varit efter honom, jag!

brukspatron. Har du? Det var bra gjordt! löjtnanten. Jag tyckte det var skäl i att ta reda på hvad de här turisterna är för sorts herrar! (Tilllänsman.) Stig fram, kommisarien! (Visar på Gunnar och Erik.) Där ser ni gökarna 1

länsman. De där? Dem ska' vi nog ta reda pål (Till Gunnar.) Passet och det genast!

erik (sakta till Gunnar). Stoppa in knifven, annars känner han igen dig 1

gunnar (likaså). I de här kläderna? Det vill jag se först!

länsmannen. Nå, hur går det! (Ser på honom närmare och brister ut i skralt.) Förbanna mig, är det inte småländingen!

brukspatron. Småländingen? ingeniören. Ja, tyckte inte jag också...! LÄNSMANNEN. Hans pass har jag sett förut, och i ordning var det! Men det var tusan hvad du har blifvit gentil! Och hvad gör du här!

gunnar (visar på Etik). Fråga den herrn! länsmannen. Den där ?

gunnar (stoppar knifven i fickan). Han brukar inte vara svarslös!

erik (med eti skutt af glädje, i det han på nytt hoppar upp på miljön). Så där ja! (Fixerar länsmannen med korslagda armar), Har du nu en gång kommit hir,. så går din tjänst, länsman!

länsmannen (med förändradt sätt). Ja, herr brukspatron — och herrskapet allesammans — efter som jag kommit hit för att ta reda på ett par kanaljer, så lägger jag här vantarna på den ena! (Går till förvaltaren och lägger handen på hans axel.)

förvaltaren. Är du tokig, bror Lund? länsmannen. Det ska' nog visa sig hvem af oss som burit sig tokigast åt! Kom nu baral

prosten. Det är något misstag — en sådan hedersman, som —

löjtnanten. Ja, det få vi sedan taga reda pål(Visar på Erik.) Men fordra nu först och främst att han där också dokumenterar sig!

baronen. Ja, enfin I Det är den värsta af båda

två!

länsmannen (som, sedan Eiiks blick släppt honom, återtagit sitt vanliga sätt, närmar sig myndigt miljön). Ja hör nu, passet om jag får göra mig näsvis I Passet, och det genast!

erik. Mitt pass? (Vinkar åt Gunnar att sätta sig framför honom på miljön.) Du frågar efter mitt pass? Men ser du, min gubbe! Jag har rest utan pass sedan världens skapelse och det kommer jag också att göra så länge världen står! Vänta skall du få se! Håll i dig bra, småländing ! (I det han svänger sin hatt.) Hokus pokus! Uppåt och framåt, full fartl

(Miljön höjer sig från golf vet och flyger i full fart ut genom högra väggen, som öppnar och sluter sig efter den med en hård skräll)

länsmannen (skriker). Stopp! stopp! I lagens namn! (Väggen slår honom på näsan.) frun. Miljön! Vår nya miljö! brukspatron. Nu tog hin både den och småländingen 1

prosten. Jojo, jojo! Det var jag, som läste ut honom! [De sisita replikerna skrikas samtidigt, medan alla ramla omkull af förskräckelse i olika ställningar, prosten midt på golf v el)

(Ridå)TREDJE AKTEN.

FÖRSTA TABLÅN.

Stockholm 1950. En Öppen plats på den forna Skeppsholmen, nu förvandlad till en modern storstadsdel med snöi råta galor och stora hus, granna och utpyntadeMidt i fonden en hög byggnad med tinnar och torn, samt en monumentat trappa och terrass med blommor och buskpartier. På sidorna likadana byggnader med torn och utsprång. Midt på den öppna planen en hög, kvinnlig staty, omgifven af fyra mindre i hörnen.

Till vänster vid framscenen en platform med trappa upp från scenen, och fastgjord vid platformens balustrad en stor ballong, hvars öfre del försvinner i suffiterna och under hvilken hänger en gondol i form af en stor cigarr. Hela scenen ligger i stark belysning och endast på den morka luften synes det att det är natt.

Första scenen,

ERIK. GUNNAR.

Vid ridåns uppgång höres en braskande musik af idel trumpeter och midt under del starkaste fortet komma Gunnar och Erik inflygande från höger i samma ställning på miljön som då de lämnade scenen i föregående aktens slut. Gunnar sofver lutad mot miljöns rygg, med den uppslagna knifven i handen. Miljön stannar midt påframscenen ock musiken fortfar mera piano under de följande första replikerna.

erik (stöter till honom med foten). Vak upp, små-länding! Och spärra nu upp ögonen ordentligt!

gunnar (vaknar, gäspar och gnuggar sig i ögonen). Hvar i hel— hela världen a' vi nu då?

erik. Där du ville vara: i det framtida Stockholm.

gunnar (häpen). Å hunna! Ser det ut så här,

det?

erik. Ja, här har du en profbit af det — en bit som förr i världen var en liten pärla och hette Skeppsholmen!

gunnar (ser sig storögd omkring). A, nu skojar du! Den var ju full af backar och berg när vi sist var här — och gräsplaner och stora träd!

erik. Ja, de är bortsprängda och nedhuggna! Nu ska' allting vara jämnstruket, ser du!

gunnar. Nå men flottisterna då, som gick här och var barhalsade?

erik. De ha fått ny station borta vid Värtan l

gunnar. Det var obekvämt för jäntorna, det! — Men tockna schangtila hus di har byggt här! Ocken rår om dom?

erik. Stadsfullmäktige! (Visar åt höger.) För resten är hela den där raden banker!

gunnar. Jäkeln i det! (Visar åt vänster.) Och di där då?

erik. Kaserner och automat-hotell!

gunnar (visai på det stora huset i fonden). Hvad är det där för slag då?

erik. Det är nyaste riksdagshuset! Det andra sjönk för en tio år se'n, när det var vårflod i Mälaren.

gunnar. Gjorde det! Hur gick det med riksbanken då?erik. Den följde med naturligtvis, ty de två hängde ju ihop som ler och långhalm! Och nu ha de byggt nya riksbanken ute vid Uggleviken!

gunnar. Det var ju långt utanför stan, det?

erik. Då, ja! Nu ligger det midt i det finaste Östermalm! — Men res på dig nu, så få vi skicka tillbaks ekipaget! (Knuffar ut honom på fiamscenen, och ger ett tecken, hvarpå miljön flyger ut.)

gunnar (ropar efter den). Hälsa lilla frökna! erik. Tänker du på henne ännu? gunnar. Bara litel Men söt var hon, trollet! erik. Då ska' du snart få se på bättre uppl Kvinnorna ha utvecklat sig på femtio år, ska' du tro! (Visar på statyn.) Se bara på den där statyn!

gunnar. Ja hör nu — hvad är det för en byst? erik. Det är Sveriges första kvinnliga excellens, du! gunnar. Excellens? Hvad är det för någe? erik. Statsminister då, om du begriper det! Det var hon som löste rösträttsfrågan för trettio år se'n, sedan karlarna misslyckats både till höger och vänster! gunnar. Hur bar hon sig då åt? erik. Hon satte in senatorsfruarna i första kammarn i stället för gubbarna, och se'n gick det som en dans!

gunnar. Jäkeln i den gumman! Hvilka är det, som sitter ikring henne då?

erik. Det ar fyra Solidarfruar, som använde sin rösträtt för att afskaffa jungfrurna!

gunnar. Har di inga tockna mer nu då? erik. Nej, nu behöfvas de inte mer. Matvrån sköta fruarna om, och slaskvrån få männena svara för —

gunnar. Ja, men melangtärerna då? Hvar få de mat nånstans?

erik. På riksautomaten! Och vill du nu vetamera, så fråga honom som kommer där! (Visar ät höger.) Det är en framtidsman, ser du!

gunnar. Vet han mer än du då?

ERIK. Ja — alla deras nya inrättningar kan inte självfva fan hålla reda på en gång!

gunnar (ser utåt). Nej, sicken liten vagn han åker il Hvad är det för en manick?

erik. Det är framtidens barnauto, min gosse lilla!

Andra scenen.

DE FÖRRA. EN FRAMTIDSMAN (inkommer frän höger i en liten auto mobil, sittande på fram sätet, klädd i nattmössa och jörkläde, och gnolande på en vaggvisa.

Bak i vagnen ligger ett s of v ande bam).

framtidsmannen (gnolar):

Ba, be, bi, bo, bu!

Slubbra, lilla du,

Ströbb från kraftstation Räcker till botion!

Bu, bo, bi, be, ba,

Slubbra lugnt och bra! gunnar (till Erik), Karlen måtte ha snufval erik. Du är dum! Han talar nysvenska, begriper du!

gunnar. Låter den så där, den? —(Till framtidsmannen som stannar med vagnen.) Ursäkta, men vi är resande, och herrn skulle kanske kunna säga oss — framtidsmannen. Ba, be, bi? gunnar. Talar herrn inte vanlig svenska? framtidsmannen. Bä-ä!

gunnar (förargad), Bä-ä kan herrn vara själf! framtidsmannen. Vädden ä’ fräbling? gunnar. Ja, hör nu, min bästa herre — framtidsmannen. Fidds idga härrör, bärä vädder!gunnar. Ni tycks inte ha några a’n heller! framtidsmannen. Bä-ä — bärä ä! gunnar (härmar honom). När bägöntä dä talesättet?

framtidsmannen. För fäbti år sän!

erik (till Gunnar). De snobbade nog med det förut också, när de skulle vara riktigt fina och bildade! (Befallande till mannen). Men tala nu gammalsvenska i stället!

framtidsmannen. Det kan jag val också göra, fast annars nyttjas det inte bland bättre folk! Men hvar är vännerna ifrån?

gunnar. Från — erik (hastigt). Amerika!

framtidsmannen (föraktligt). Det gamla skräpnästet l

gunnar (förvånad). Nya världen? Den, som var så bra!

framtidsmannen. Det var längese’n, det! Den bar gått tillbaka sedan den blef kejsardöme! (Pekar på hallongen.) Då kommer ni väl med luftexpressen, som gick från Newyork i morse? erik. Det slår in, detl

gunnar. 1 morse? Hvad är det för tid på dan nu då?

framtidsmannen (ser på en tafla i vagnen). Klockan är 36,90 på kvällen.

gunnar (till Erik). 36 och 90? Skojar han? erik. Nej då! Nu är det 48 timmar på dygnet. gunnar. Hvarför det då?

erik. För att folk ska' hinna arbeta mera, begriper du! Och få mera betalt!

gunnar. Jaså, på den fason! (Till framtidsmannen.) Men solen skiner ju — har hon också blifvit vriden?

6. — Hin och småländingen.framtidsmannen. Solen? Henne frågar ingen människa efter i våra dagar! Det här är elektriska centralljuset uppifrån Skansen!

gunnar. Centralljus från Skansen? Den ligger ju utanför stan?

framtidsmannen. Utanför stan? Ni måtte vara från landet! Vet ni inte att den ligger midt i stan nu, sedan både Ladugårdsgärdet och Djurgården blifvit bebyggda?

erik. Alldeles hvad ja sa* dig nyss. Stockholm bar slukat alla villastäderna rundt omkring och blifvit storstad på rama allvaret!

framtidsmannen. Större än både London och Paris!

gunnar. Nå, då har väl hyrorna fallit duktiga

tag?

framtidsmannen. Ja då! Nu kosta de bara 800 kronor rummet! (Stark trumpetstöl, hvarvid golfvet på platformen slår upp som ett lock och tvenne framtidskvin-nor hastigt uppkomma ur djupet, hvarpå locket slår igen) gunnar (hoppar till). Aj fan! Hvar kommer de där ifrån?

framtidsmannen (läser upp som en annons). Från [-Ofoten—Luossavaara—Kiruna—pneumatiskt-underjordi-ska-] {+Ofoten—Luossavaara—Kiruna—pneumatiskt-underjordi- ska+} sammanbindningsbanan, via Grängesberg —Oxelösund 1

gunnar. Bromsar den reumatiska banan här då? framtidsmannen. Finns inga Bromsar mera på den banan! Nu går den med varmluftelextricitet från Älf-karleby!

erik (grinande till Gunnar). Det är annat än dalånga det, du!Tredje scenen,

DE FÖRRA. TVÅ FRAMTIDSKVINNOR.

(De äro klädda i fantasikosiymer, kor la kjolar, fry* o is ka mössor och värjor, samt äro både unga och vackra. De springa nedför trappan och ämna sig ut till höger)

framtidsmannen (kastar sig fr anis tup a). Häll! bäli!

häll!

gunnar (till Erik), Stiliga flickor de där, du! erik. Åja, inte så illa!

FÖRSTA framtidskvinnan. Hvad nu ? Tre nattmössor tillsammans på en offentlig plats! Utan plakat på ryggen?

andra framtidskvinnan. Och det trots den nyaste förordningen!

framtidsmannen (ligger kvar). Exellentissinnor! De är resande främlingar.

första framtidskvinnan. Än se'n. Lagen är lika för alla!

gunnar (till Erik). Nå, det var då åtminstone nymodigt!

erik (med ett grini). Ja — hm! Låter bral andra framtidskvinnan (som börjat bekika Gunnar, går fram till honom och tar honom under hakan). H vad ar du för en liten söt grabb, min lille vän?

gunnar (slår henne på fingrarna). Tafsa inte hit! Hvad är det där för fasoner?

erik. Framtidsfasoner, din tok! andra framtidskvinnan (till den första). Så näpen han var med sin lilla, förargade min! Såg du?

första framtidskvinnan (visar på Erik). Jag håller styfvare på den här! (Tar honom under armen) Har någon gift sig med dig ännu, hvad ?

erik, Nej 1 Jag är ungkarl — från begynnelsen!första framtids kvin nan. Då kan du få bli min man för nästa kvartal i Jag tycker vådligt mycket om dina markerade drag!

erik. Det gjorde er oldtmamma också! gunnar. Gifter ni er kvartalsvis nu för tiden? andra framtidskvinnan (tar honom under armen). Ja, visst! Det fria äktenskapet är stadgadt i lag. Lifs-tidsstraff finns inte längre i någon form!

första framtidskvinnan. Men man kan också gifta sig på ett år — med tre månaders uppsägning — om man är mycket illa kär i föremålet!

andra framtidskvinnan (till Gunnar), Hur är det, min lilla vän! Kan du sjunga?

gunnar. Det är allt skralt med det! andra framtidskvinnan. Så mycket bättre! Då angagerar jag dig tvärt!

gunnar. Hvad då som? Som blindpipa kanske? andra framtidskvinnan. Nej, som förste hjältetenor vid Öfverbrättelvarietén! Du får 10,0000 kronor om året och behöfver bara gapa — sången och musiken sköter orkestern om. Vänta migbär så kommer jag tillbaks med kontraktet utskrifvet.

första framtidskvinnan (till Erik), Och jag kommer tillbaks om 600 sekunder, så få vi göra upp vår lilla affär! (Till den andra). Kommer du med till Spånga?

andra framtidskvinnan. Till stora kafferepet på exercisfältet, ja!

första framtidskvinnan. Där ha mina ligaflickor stor tiraljörsexercis med kulsprutor, du!

båda. Adjö med er, små nattmössor! (De kasta slängkyssar åt Erik och Gunnar och skynda ut till höger)Fjärde scenen,

GUNNAR. ERIK. FRAMTIDSMANNEN.

gunnar (skrattande). Kafferepena ha de inte vuxit ifrån ändå!

erik. Nej, men nu hållas de ute i det fria — däri ligger det nymodiga, ser du!

gunnar (till framtidsmannen som nu stiger upp). De där va’ väl något storfint folk, det!

framtidsmannen. Lita på det! Den långa var krigsministern !

gunnar. Ni menar väl att hon är gift med krigsministern ?

framtidsmannen. Nej då! Hon är krigsminister själf! Alla ministrarna äro fruntimmer nu mera.

erik (Ull Gunnar). Tänk du, hvad det då ska’ pratas i konseljen!

gunnar. Ja, tacka för det! (Till framtidsmannen.) Men hör nu, hon talte om ligaflickor! Finns det tockna ännu?

framtidsmannen. Jaa, nu bilda de stora amazonregementen 1

gunnar. Och ligapojkarna då — hvad har de för sig nu för tiden.

framtidsmannen. De skota om småbarnen på stora riksbarnhuset, när de inte hacka makadam i Falu grufva!

gunnar. Det var rätt åt dom, satbytingarna! (7

detsamma höres en stark ringning från automobilen. Barnungen skriker, Gunnar gör ett skutt i förskräckelsen och Erik slår till ett gapskratt.) Hvad i bälsike nu då?

framtidsmannen. Tyst! (Tar upp en telefonlur ur fickan och talar ute i luften). Hallå! dyra ängel! — Middag? Jaha! — Hur mänga? Fyra? Skönt! Ska' genast beställa menuen från riksautomaten. Kilar tvärthem och dukar bordet! (Trycker på en knapp i auton; afringning). Det var min fru som beställde middag per telefon. Den äts numera alltid fram på natten i

erik. Det gjorde den för femti år se'n också! gunnar (ser upp i lufien). Men det fins ju inga trådar?

framtidsmannen. Nyttjas inte nu mera. Hvar och en har en koppartråd om lifvet, och är sin egen telefon! Så man talar med hvilken som helst och på hvilket afstånd som helst!

erik. Fullständig samtrafik således !

gunnar. Men hvad sjutton säger »Riks» om det?

framtidsmannen. Den tar betalt i alla fall! — Men nu får vännerna ursäktal Jag måste hem och duka!

gunnar. Ar det karlgöra det, nu för tiden, då? framtidsmannen. Ja, visst! När kvinnorna sköta om land och rike, så!

erik. Men barnen då?

framtidsmannen. Barnet, menar ni! Det tar kommunen hand om, när det blir årsgammalr. Till dess sköter pappan om^i! (Pekar på auton.) Jag är just ute och motionerar mitt!

gunnar. Men, om det blir flera då? framtidsmannen (sätter sig opp i .auton). Det blir aldrig mera än ett!

gunnar. Men hur tusan går det till egentligen? pramtidsmannen. Det får ni fråga fruarna om! Tut! tutteri, tuut! (Blåser i autohornet och äkei ut till vänster.)

Femte scenen.

ERIK. GUNNAR.

erik. Nå, tycker du att människorna blifvit så mycket bättre?gunnar. Det kommer val an på! — Men är de så här dana också — eller är det du, som förvänder syn på mig ?

erik. Tror du jag behöfver göra mig omak med

det?

gunnar. Ja, håken vete?

erik. Den konsten kunna de så bra själfva! Men har du inte fått nog nu — eller vill du se flera galenskaper ännu?

gunnar. Har du så rasande brådtom då? erik. Ja, jag har viktigare saker att styra med, än att gå här och valla småländingar!

gunnar (håller fram knifven). Pass du, du får allt lugna dig.

erik (med en grimas). Siick in knifven igen! gunnar (gör så). Någe ska’ det väl ändå finnas, som är styfvare än förut!

erik. Tror du det? (Visar åt vänster.) Titta på den där då! Tycker du kanske att den ser styfvare ut?

Sjätte scenen,

DE FÖRRA. ANDRA FRAMTIDSMANNEN (från vänster).

andra framtidsmannen (klädd i nattmösoa som den föregående, bär en bunt stora tidningar under armen. Han är åttioårig, skröplig och stapplande, talar med darrande röst). Sista timmens Nyheter, största upplagan,

5 öre!

gunnar. Stackars gubbkräket! Hvad han ser skral ut!

andra framtidsmannen. Stora nyheter från krigsskådeplatsen i Finnmarken I Stor revolution i Petersburg — republiken störtad och självhärskarmakten åter-införd — lilla upplagan, i öre!

erik. Sjungande pris! Du ska väl ha dig ett?gunnar. Åja, kör till! Tag hit ett — stora upplagan !

andra framtidsmannen (ger honom en stor tidning). Varsgo! Polackerna eröfrat Berlin! Alia tyska barn landsförvisas om de inte vill lära sig polska! Danskarna återtagit Sönderjylland — tyskarna utvisade, om de inte vill »snakke dansk»!

erik (nyfiken, vill se i Gunnars tidning). Jo jol Hut går hem! Får jag se!

gunnar. Är du en så’n snål fan, att du inte kan kosta på dig tie öre, du?

erik (kastar åt gubben en slant). Hit med en då! andra framtidsmannen (ger honom en tidning). Ryska judarna bombardera Moskwa — tie öre! erik. Det kan det vara värdt! gunnar (i det han och Erik veckla ut tidningarna, som dölja dem helt och hållet). Oj ni, elt tocke plakat!

andra framtidsmannen. Nytt patent! Vattentätt papper — kan också nyttjas som regnrock!

erik (hänger tidningen Öfver sig). På det här sättet är man ordentligt inne i politiken!

gunnar (slår om sig sin). Och så är det åtminstone någonting i bladena! (Till mannen). Finns det så gamla kolportörer nu for tiden öfverallt, eller är ni ett undantag?

andra framtidsmannen. Nej då! Det är obligatoriskt för alla som fyllt 70 år!

erik. Nå, men småpojkarna och flickungarna då? gunnar. Förr var det ju bara tockna som bar ikring tidningar!

andra framtidsmannen. Jaha, men det var omoraliskt — tyckte de som hade minsta åtgången!

gunnar. Nå, är det nå'n förtjänst på't annars då? andra framtidsmannen. Man har tio öre per hundra, fri gröt och fri cell på nationalförsörj ningen och fri likbränning i Kiruna och Luossavara.gunnar. Bränner di lik däruppe också? andra framtidsmannen. Ja då, se'n järnet tog slut, så är där rikskrematoriet 1

gunnar. Det skulle ju aldrig ta slut, minns jag de sa'!

andra framtidsmannen. Det minns jag också — för femti år se'n — när jag var riksdagsman i andra kammarn!

gunnar. Anacka det! Var ni riksdagsman? erik. Höger- eller vänsterman? andra framtidsmannen. Det minns jag inte ! Men så mycket minns jag, att det var det sista manliga riksmötet, det som jag var med omi

gunnar. Sista? Har ni inga flera riksdagar då? andra framtidsmannen. Joo, nog finns det riksdagar men inga riksdagsmän mera — bara riksdags-maninnor! Karlarna äro fockade från det politiska lifvet och nu är det kvinnorna som regera världen! erik. Nå, men en kung har ni väl ändå? andra framtidsmannen. Nej, nu ha vi två drottningar i stället! (Pekar på sin nattmössa.) Här ser ni vår uniform! Gamle Adam är död, nu är det Eva som rider för rusthållet! (Går långsamt ut.)

Sjunde scenen.

ERIK, GUNNAR. (Sedan) EN HOP FRAMTIDSMÄN.

erik. Det där har jag lust att göra om ! Det har gumman mor min styrt om medan jag satt inne i stenen!

gunnar. Å tusingen, har hon det? erik. Ja, hon har nu alltid jobbat med kvinnofrågan! Och nu, när jag var borta, så passade hon på I gunnar. Kunde väl tro, jag också! Men göra om'et, det är du väl ändå för smalbent till! erik. Ingen skam att försöka!gunnar. För Skam själf, menar du? erik. Åja, värre saker än så har jag orkat med i mina dar! (Visar på en skock framtidsmän som inkomma från olika sidor, alla i nattmössor.) Där kommer ju en hel skock!

gunnar. Med nattmössor, ja! erik. Jag ska' nog försöka att väcka dem ur sömnen, jag! (Springer upp på platformen och ropar emfatiskt och med stora åtbörder:) Framtidsmedborgare! Det fanns en tid då mannen var skapelsens herre, då han ensam stiftade lagar och hela jorden var honom underdånig, kvinnan först och främst 1 Denna sköna tid kan och skall komma igen, om ni bara ha litet blod i ådrorna och litet ruter i näfvarna! (Framtidsmännen bry sig inte vidare om honom, utan stanna i fonden och se utåt) Hvad nu?

gunnar. Jag tror att de ge dig tusan? erik. Ja, mycket ärelystnad tycks de inte ha! Få nu se, hur det är med nyfikenheten! (Vänder sig utåt salongen, ropande) Nej men se! Se på sjöormen därborta!

gunnar (upp på platf ormen). Hvar? hvar? erik. Där borta, ditt blindstyre! (Sakta). Peka och skrik du också 1

gunnar (likaså). Åhå! På det viset! (Skriker och pekar.) Det var en huggare att vara stor!

erik. Och ögon har han som sopptallrikarl gunnar. Och man som en åkarkamp! erik. Och stjärt som — som — (ser sig om) hej, nu äJ de inte nyfikna en gång!

gunnar. Då är det inga stockholmare! Sist vi var här, så kunde de hänga i timtal öfver Norrbro för att titta på en nors!

erik. Och nu hjälper inte stora sjöormen en gång 1

gunnar. Nåja, då måtte de väl ha blifvit bättre än förut!erik. Du pratar! — Nej, jag får bestämdt hitta på något kvickare!

gunnar. Om du kan, ja!

erik. Om jag kan? (Funderar) Hvad i hela världen ska' jag hitta på för att väcka manligheten hos dem ?

gunnar. Om du skulle bjuda dem på något att dricka?

erik (hoppar ner, knäpper med fingrarna). Du är inte så dum som du ser ut, småländing!

gunnar. Önskar jag kunde säga detsamma om dig, Skam!

erik. Å, vet du ingen lefvande — gunnar. Men du har kanske inga utskänknings-rättigheter längre?

erik. Har inte jag? Det ska' du få se! (Stampar 7 golfvet.) Hör upp! Genast ett bord med punsch, whisky, vatten, cigarrer och tändstickor!

gunnar. Och en liten vacker fröken som slår i! erik. En af den förra sorten då! Ritsch, ratsch! (Ur platformen stiger upp ett bord med det rekvirerade. Bredvid bordet en vacker kaféfröken i nutids dräkt, som genast börjai slå i punsch.)

gunnar. Har du så'na där på lager därnere? erik. Usch ja! Utaf alla åldrar, färger och dimensioner!

fröken (till Gunnar). Nu är det dukad t, om löjtnanten behagar!

gunnar (sträcker på sig). Löjtnanten! Jäkeln i det, du!

erik. Gamla vanan, begriper du i (TiU flickan.) Gå då och försök locka hit de där herrarna därborta, för att tömma en bägare med ossl

flickan. Åja, det ar väl ingen trollkonst, tänker jag! (Hon går uppåt foyiden och niger för framtidsmännen, som se förvånade ut.)

erik. Få se om det inte tar skruf!GUNNAR. Jal 'i? de aldrig så lite' stockholmare, så!

erik (till flickan som återkommer förargad och snopen).

Nåå?

flickan. Ä1 De ä? helnykterister allihop 1 erik (slagen). Helnykterister? Då rår jag inte på dem längre!

gunnar. Så får väl jag försöka på, då! erik. Hvad tänker da hitta på för slag? gunnar. Lyfta nattmössorna af dem! Det är bestämdt i dem det ligger! (Går uppåt.)

erik (vinkar flickan till sig). Hör på! Efter mor min skickade upp dig, så är du väl knipslug af dig? flickan. Åja, till husbehof! Hvad ska' jag göra

då?

erik. Narra af honom där knifven som han har i hand — bara på en liten stund!

flickan. Usch ja! Ingen säger nej åt mig! gunnar (till framtidsmännen). Hör nu, trefliga kurrar! Vill ni inte dricka ett glas med mig och kamraten min? Titta påV. Han är en hälsikes pctentat ska' ni tro, och när ni få veta hans namn, så ska' ni ta mössorna af er hela högen!

en framtidsman. Nä då! Mössan är obligatorisk! en annan. Den får aldrig tas af! Då följer bufvet

med!

den förste. Och starka saker förtär vi inte! gunnar. Inte en gång när en töcken där liten satunge slår i?

den andre. Nä då! Allra minst då! gunnar. Men hälsa på'na kan du väl kosta på dig, din nattmössa! Han rycker af honom mössan. I detsamma förvandlas mannen genast, sträcker på sig, tar ett skutt, och skyndar fram till flickan som han tar om lifvet och svänger omkring med. — Gunnar stolt till Erik.) Hvad sa' jag? Däri låg det, du! (Till flickan.) Hjälp till nu ett tag, lilla fröken, så ska' vi nog få folk åfdom allesammans I (Rycker med flickans tillhjälp mössorna af dem, hvarpå de som glada nutidsmänniskor skynda fram till bordet, fatta glasen, skåla och dricka.)

framtidsmännen (i korus). Punsch och en vacker flicka! Hejl hurra!

gunnar. Så ska7 det låta, ja! (Till Erik, som skyndat upp på platf ormen.) Ser du nu, gamle Skam, att småländingen ä' styfvare än du! (Till flickan.) Slå nu i whisky också! Starkt ska' de hal Ja starkare, dess bättre!

flickan. Genast! Oj då! Korkskrufven glömde jag därnere! (Till männen.) Nog är det någon af herrarna som har en knif på sig — en knif med kork-skruf?

första mannen. Knif? Dunkla minne! andra mannen. Korkskruf? Hvar har jag hört det förr?

gunnar (Slår upp knifven och svänger den i luften). Kanske i Eskilstuna! Så här ser han ut annars!

flickan (rycker den af honom). Och sådant bär duger den också till!

(Framtidsmännen skocka sig omkring henne. När korken dragés ur buteljen höres en stark knall och Erik hoppar ifrån platformen upp i gondolen till ballongen, slår till ett gälU hån skratt, och ropar ner till Gunnar, som förgäfves söker få igen sin knif:)

erik. Adjö med dig, småländing! Om ett år kommer jag och tar dig!

gunrar {skriker). Knifven! Tag hit knifven! flickan. Ha ha bal Tag igen den, om du kan! (Hon kastar knifven till framtidsmännen,)

männen (fånga den i flykten och dansa omkring henne) ropande). Hurra! Nu ha* vi vapen! Nattmössornas tid är förbi.

gunnar. Ja, men inte småländingens! (Rusar häftigt in i högen, rycker till sig knifven, slungar den med fart i platf ormgolf vet och ropar) Stanna, din fan! Stanna!erik (försvinner med ballongen i luften och ropar skrattande uppifrån). Kuggad, småländing! Ha ba ha| (Musik. Bordet och flickan sjunka ned, framtidsmännen försvinna som skuggor, det blir mörkt och Gunnar faller raklång midt på scenen. Efter några ögonblick ljusnar det på nytt och man ser nu Skeppsholmen i sitt nuvarande skick, med kyrkan på höjden, det lilla corpsde-gardet midt i fonden, öfver det berget med sa lutbatteriet och den förra kanon iärk as er nen till höger. På den runda bänken under lindarna sitta en matros och en flicka i hatt.)

gunnar (liggande midt på scenen, ropar i sömnen). Polis! polis! Ta fast Skammen 1 Ta fast Skammen!

(Ridå.)ANDRA TABLÅN.

Samma dekoration som i första akten. Det är tidig morgon, och bakgrunden ligger i solljus, medan det ännu är halfskymt nere på framscenen. Rullsten sblocket ligger kvar på sin föna plats, sön ders pr än gdt som det var i första aktens slut. Genomskärningen a} berget är något djupare än förut, men arbetet ät nu öfvergifvet. Till höget, där eldstaden var, ligger Gunnar sofvande i sina vanliga arbetskläder med hufvudet på en sten.

Första scenen,

GUNNAR (s ofvan de \ sedan) ELNA.

gunnar (vrider sig oroligt under sömnen). Knifven! Vill ni ta hit knifven! (Slåf omkring sig med armarna.) Knifven! knifven!

elna (sjunger utanför till vänster).

Kom, Lisa, kom, Lisa!

Kom, geta mi!

Jag trallar min visa så dan hön kan bli! —

Bland stenar och rösen hvar blef du fäll å’?

Kom! Blåbär och krösen vi hitta nog på!

Håhå!

Hållilå!gunnar (gör en häftig rörelse och vaknar). Hvad nu? Hvar a’ jag? (Sätter sig upp och stirrar häpen och yrvaken omkring sig.) Har jag kanske rakt åf legat här och drömt alltihopa?

elna (in frän vänster). Jag menar Lisa ä’ rakt vettvill — nu ä’ ho’ hvarken här eller där, kräke!

gunnar (för sig). Ja, gu’ ä’ det finnjäntal (Gnuggar sig i ögonen.) Det här står aldrig rätt till! (Springer upp och tar ett steg framåt.)

elna (vänder sig om förskräckt), Jesses dål Ä* det

nå’n?

gunnar. Jo men, ä5 det sål Guss fre! Elna — och tack för sistens 1

elna (ändå mera förskräckt). Smäländingen! Han spökerl han spökerl (F/7/ ut.)

gunnar (hejdar henne). Var inte tokig, jänta 1 Da sir fäll att det ä* jag?

elna (stannar vid kulissen och ser misstroget på honom) Ä’ det riktigt sant att I inte ä’ dö, då?

gunnar. Å prata! Du sir fäll att jag går, vet

jag 1

elna. Jaa — men går I inte igen bara? gunnar. Tokstolla! Det måtte du fäll si! elna (går fram till honom och läcker honom handen). Nå dä så! Tack själf! — Men hvar har ni vuri så längen?

gunnar (undvikande). Jo o — jag har vuri i — i Hälsingland!

elna. Och här pratar di om att Skam har tagi’ er j gunnar. Ja, di pratar så möcke! — Nå, hur har du’et då? Och hvar ä’ Pelle nu för tiden.

elna (gråtande). Han har gått ifrån mej, det nöte’! Ända se’n den där torsdagsnatta var han rakt som bortbytt, och ett par dar efteråt så gaf han sej åf med de andra rallarna!

gunnar. Ocken torsdagsnatt?elna. Kors! När I sprängde sönder trollstena dar bål! (Med hastig öfvergäng.) Men tok den som ä’ ledsen för det! (Skrattande.) Han kunne gärna gä, för han va’ så lat, så!

gunnar. Ja, det ä’ sanning, det! elna. Men, ä’ det sanning också att I va’ utklädder och va’ nere på bruke’ hos patrons, samma da’ som förvaltarn och husmamsella blef bortkörda? gunnar. Va’ jag utklädder? elna. Ja, när I hade träfft den düra tatarn eller konstmakarn eller hvad han va\— han som trolla’ bort soffa’ för brukspatrons?

gunnar. Trolla* han bort soffa’! elna. Ja, eller om han förvände syn på dom, för när di kom opp morron efter, så va’ soffa' där igen! Men förvaltarn han fick skjuss, han — och husmamsella me’ för den deln! gunnar. Hva’ för det då?

elna. Jo, di hade stuli’ så grömt mycke pengar! Men si länsman va’ där och domdera, han — och patron fick igen alltihop — så när som på två tusen, sa’ di — och nu har di så bra, så!

gunnar. Anacka det! Nå, och frökna då? elna. Ho’ lär ska’ gifte sej med den däringe baron, säger di!

gunnar. Ska’ ho? — Nå och du dål Du ä’fäll kvar hos Törper-Olas, du?

elna. Nej! Nog för di ville ha mej kvar — men jag fick lof te si om gamla mormora igen!

gunnar. Sitter ho’ inte kvar inne i Kalsta’, ho’ då? elna. Nej då! ho’ ä’ hemma igenl Di fick inga vittnen på’na, för alla rallarna gaf sej åf bort, och han som hade angifvi’na me’!

GUNNAR. Hvarför det då!

elna. Di va’ rädde te’ stanna sen I hade sprängt sönder trollstena, för di sa’ att Skam hade sluppi’ lös.

7. — Hin och småländingen.Och i Kalsta’ töckte di synd om mormora, så di samla ihop pengar åt’ena och ho’ kom hemåkandes rakt som herrskap, ho’! Och det första ho* gjorde, så frågte ho’ efter er!

gunnar. Gjorde ho’?

ELNA. Ja, ho' ville så gärna ha’ fatt i er, sa’ ho’! Och det ville då jag me för rextenl gunnar. Ville du?

elna. Ja, för det ä' ju er vi ha’ te’ tacka för alltihop, vet jag! Och jag har vuri’ så lessen, för att Skam skulle ha’ fan’ åf me’ er, så!

gunnar. Har du ock?

elna. Ja, men nu ä’ jag så gla*, så! (Paus.) Nå, har I tjänt någe te’ tala om, me’n ni vuri’ borta då?

gunnar. Ja, de kan du glä’ dej åt! Nu har jag allt så ställdt, så jag kan gifte mej hvad dag jag vill! elna. Nejl Får jag se?

gunnar. Det ska’ inte fallera! (Gräfver med bägge händerna i fickorna och tar upp dem fulla med vissna löf.) Här ska’ du få si på mojänger! (Häpen) Hva’ i hälsike nu då?

elna (skrattande). Va’ I inte rikare än så? gunnar (slungar förargad löfvet i marken). Det har jag för att jag släppte ifrån mej knifven!

elna. Har I inte någe’ likare än di där bla’na? gunnar (nedslagen). Nä-ej! Det sir så ut, det! elna (glad). Det va’ bra, det! Då ä’ vi lika go’a bägge tvål

gunnar. Hvad menar du?

elna (flyger honom om halsen). Jag va’ så ängsli’ för att I hade blifvi’ stormriker! gunnar. Hva’ för det då? elna (skrattande). Därför att — ja, det ska' I få veta nästa gång! — Nu får jag lof te’ ut och leta efter Lisa!gunnar. Nej, gå inte! — Säj mej först —

elna. Asch! I måtte fäll kunna begripa liva* jag menar — så slug ska’ fäll en småländing vara!

(.Skyndar skrattande ut till höger.)

Andra scenen.

gunnar (iensam, ropar efter henne). Elna! Eina! — Nej ho’ sätter åf värre än geta själf! — Mente ho’ att —? Ja si, det vore annat te jänta det, än frökna, som bara ville ha’ mej för pengarna! — Men nog ä’ det bra sorgmodigt att en inte ska’ ha’ så möcke som så kvar utåf hela härligheta! — Si, om jag ändå hade knifven te’baks — Vänta! Tänk om han skulle ligga kvar därborta ve’ stena, där jag låg och sof? (Går åt höger) Om jag skulle titta!

Tredje scenen.

GUNNAR. TITTA GRÅ.

titta grå (stiger plötsligt fram Hand stenflisorna uppe på kullen). Här har du mej, gössen min!

gunnar (häpen i det han vänder sig om). Gråtitta!

titta. Ja, jag går just och letar efter dej! Och så tyckte jag du ropa!

gunnar. Nej — nog tänker jag på er — men ropa —

titta. Ja, det ä’ lika kärt! Hjälp mej utföre nu, så ä' du bra!

gunnar. Det kan jag fäll göra! (Räcker henne handen.)

titta (klättrar långsamt ned). Hur ä’ det vulet med dej annars då?

gunnar. Åjo, tack! Det ä’ skraltigt nog, det! Hur mår I själf?TITTA. Jo tack! Jag mår som göken, jag! Det va' rare dröpper, de där som du flydde mej elärborte hos Olal (Med skrockande skratt.) Hå, hå! Hvad tyckte du om skatta, som jag gaf dej i gengåfve då?

gunnar. Likare fägnad kunne I ha’ bestått mej,

mor!

titta. Fägna’ va’ go' nog, men det va’ du som som va* dum, gösse lille? Har en fått »Skam» i vingbene’, så ska’ en hålle i’n rejelt också!

gunnar. Han ä’ inte go’ te hålle, fan grå! titta. Nå — nej det kan du ha’ rätt i! — Men nu ska du inte vare lessen för det! Jag visste nog att du skulle komme te’bakars igen, och fast »Skam» själf ä’ utflugen, så kan det fåil finns någe’ anna’ kvar i stena där bål — och det som heter duge ändå!

gunnar (uppmärksam). Menar I det?

titta. Jo jo menl Och vill du säje ja te’ hvad jag begär åf dej — så kan du allt få lön för sprängninga ännu. Hå, hål Jag töcker om dej, sir du, gösse lille!

gunnar. Tackandes för detl Men hvad ä’ det 1 vill begäre åf mej då?

titta. Det ska’ du få vete, om du säjer ja! gunnar. Kör te' då! Jag ska’ svare jal titta. Du ä’ en rasker pöjke, det ä’ du! (Hemlighetsfullt.) Ser du, nu va? det så, att mens »Skam» satt därinne i stena, så skulle han ha’ någe’ te’ slå ihjäl tida me1 och i brist på anna', så gjorde han gull! gunnar (lifligt). Gull?

titta. Jo. du ä’ så säker! Men när du sprängde stena, så kunde han inte få gulle’ me’ sej, för det va’ knifståle som band både honom och gulle’!

gunnar. Å hunna! Det vill säga att gulle —r TITTA. Det ligger kvar där bål, detl Men det ligger djupt, och det ä’ bara jag som kan få öpp’et!gunnar. Å! Hade jag bara min knif, så! titta grå. Det hjälpte inte stort I Knifståle binder nog, men sir du, ellståle, det lyfter öpp, det! (7ai upp ett eldstål ur kjolsäcken.) Därför får du allt ha mej med — om det ska’ bli någe’ åf! (Skrattar som förut.) Och för den deln ä’ det som du ska’ svare ja te’ det som jag tänker begäre åf dejl

gunnar. Hvad skulle det kunne vare för slag då?

titta. Ha ha ha! Det ä’ inte någe svårt alls; men om du säjer nej, så sjunker det allt djupare och djupare!

gunnar. Säg ut då, och pine mej inte längrel titta. Trolla ta’ dej, så heter du ä’ på grotal Det är bare att du ska’ gifte dej!

gunnar. Gifte mej? Ocken me7 då? titta. Me? mej, gösse lille l gunnar (med ett skutt åt sidan)* Me’ dej? — Nej, gå nu —l

titta. Nu sank det en famn te’! gunnar (skriker förskräckt). Nej! nej I titta. Två — tre famnarl gunnar. Stopp! stoppl Håll i’et l håll i’et! titta. Säj ja då, tokstollel Du ska’ inte fare ille på de’ hjonelage’!

gunnar. Vast lite! En kan fäll få grunne en smule! (För sig.) Gröm ä’ ho’ — men gulle — titta. Nå ?

gunnar. Jaja, det står fäll inte för lifve’ heller! (För sig.) Hur va' det jag giorde opp’et me’ »Skam»? Om ett år, skulle han få ta’ mej, såvida inte — jal det vore ett knep att kugga’n! titta. Raske dej nu!

gunnar. Nå, jag får fäll bite i surkarten — (Tar ett steg emot henne, dä i detsamma Elna hörs sjunga utanföre.)elna (.sjunger på afstånd).

Kom, Lisa, kom, Lisa, kom, geta mi’l Jag trallar mi’ visa så go’ ho’ kan bli’!

gunnar. Elnal

TITTA (för sig). Ho' kom jast lagom! Na får en si hur han ä" funtad! (Högt.) Nå, hur går'et?

elna (närmare).

Bland stenar och rösen hvar blef du fäll å'?

KomI Blåbär och krösen vi hittar nog på! —

Hå hål Hålli hå!—

TITTA. Nå, gösse?

gunnar. Nej! visst a' jag smålänning, men så mån om förtjänsten ä? jag ändå inte, att jag tar tocke troll för gulle'1

titta. Tänk dej för! Säjer du rakt, kuntant nej!

gunnar. Ja! Gifta mej me' er vill jag inte på villkor, men nog kan vi bli släkt ändå! Och förr får då »Skam» ta mej än oldtmora hans!

titta (hotande). Ja, då ska' du få si hvad du går

miste om! (Hon slungar eldstålet upp bland stenarna. 1 detsamma hastar solen en bred strimma på stenflisorna, hvilka glittra och lysa som rödaste guld.)

gunnar skyndar fram till höge? och slår armarna omkring den inkommande Elna, som han drar med sig ned på scenen). Och här ska' 1 få se hvad jag behåller i stället!

elna (sakta i det hon räcker honom oförmärkt en knif). Den här hitta' jag här breve!

gunnar (glad). Knifven! Hejsan! (Springer upp bland stenarna på kullen och höjer handen med den upp-slagna knifven.) Nu binder jag både gullet och jäntan eran 1

titta (med sitt skrockande skralt). Perkele! Du ä' en rejel smålänning, du! (Medan Elna skyndar upp till honom och kastar sig om hans hals, faller ridån hastigt.)FJÄRDE AKTEN.

Flustret utanför socidetssalongen vid en badort på västkusten. Till höger gaf vein af societetshusel, med öppna dörrar ut till flustret, samt med utskjutande, täckt veranda uppburen af tråkolonner. I fonden tråbaluslrad med trappa ned till en strandväg, som löper midt Öfver scenen nedanför flustret. I bakgrunden kala skär och utanför dem en rand af öppna hafvet, samt nere vid stranden masterna af några segelbåtar. Ute på flustret seweringsbord och stolar. Det är mot skymningen och under aklens gång blir det allt mera skumt utåt hafvet och utanför, månen går upp öfver detta, och på flustret och inne i salongen tändes gas eller elektriskt ljus.

Första scenen.

BRUKSPATRONEN. FRUN. BADGÄSTER. UPPASSARE.

(Vid ridåns uppgång höres från salongen slutet af ett pianostycke af den mirakulösa sorten, och därpå följande applåder och bravoiop. Därpå komma grupper af badgäster ut från salen; några sätta sig vid borden och rekvirera förfriskningar, som framsättas af svartklädda upp-passare. Andra gå utför trappan neråt strandvägen, där de försvinna åt olika sidor eller promenera fram och tillbaka.)

frun (arm i arm med sin man, kommer ut ur salongen och går ned på scenen). Å, du Adolf! Så han spelar!brukspatronen. Ja, det var mig en fan att ramla pål Jag är alldeles yr i hufvut!

frun. Och hvad han ser vådligt genialisk ut

se'n!

brukspatronen. Kan inte säga! Hade han bara en markatta med sig, så kunde man ta honom för en vanlig positivhalare! För resten påminner han mig om något obehagligt — fast jag inte kan säga hvad det ar just nu!

frun. Du har då alltid sådana besynnerliga idéer, när du hör musik! Mig påminner han om Liszt! brukspatronen.

Kände du honom, du? frun (förargad). Jag menar naturligtvis porträtterna!

Andra scenen,

DE FÖRRE. ANNIE. BARONEN. LÖJTNANTEN

(frän höger genom salongsdörrarna).

annie (vid broderns arm). Å, en sådan fingerfärdighet — en sådan touche! (Ned till föräldrarna.) Mamma du! jag måste försöka att få ta några lektioner för honom!

frun. Ja — gör det, Annie lilla! brukspatronen (brummande). Nya utgifter igen! löjtnanten. Du bör väl ändå vara litet försiktig, Annie! Ingen människa vet ju egentligen hvem han är!

annie. Du sa' ju nyss själf att han var en trollkarl!

baronen. Enfin! Det påstod kammarrådet! Men nog tycker jag att han ser mera ut som en profryttare!

annie. Han ser ut som ett geni, gör han! frun. Ja då! Det tycker jag också! annie. Och han lär vara kolossalt rik, det har jag hört från mycket trovärdigt håll!brukspatronen (intresserad). Rik? Jaså! Är du säker på det?

Tredje scenen,

DE FÖRRE. BADLÄKAREN.

badläkaren (en ung, slätrakad, sprättig herre, kommer uppför trappan i fonden och skyndar ärligt fram till damerna). Stora nyheter, mina damer! Här ha kommit nya badgäster just nyss!

frun och annie. Å! Hvilka då? badläkaren. Någonting extra fint! Någonting kontinentalt!

annie. Herrar eller damer? frun. Svenskar eller utländingar? badläkaren (till Annie). Båda delarna, min nådiga! (Till frun.) Antagligen utländingar 1 Det står Paris på kofferterna — Grand hotel och Gare du Nord — men märkvärdigt nog, inga namn! En herre med två damer — betjänt och kammarjungfru — de ha hyrt hela strandvillan af konsuln i Göteborg. frun. Har doktorn sett dem? badläkaren. Bara en skymt af damerna i fönstret. annie. Var de vackra? badläkaren. Å, charmanta! Förtjusande! baronen (lifligt). Verkligen? löjtnanten (likaså). Och unga? badläkaren. Mycket unga! — Ja det vill säga, egentligen den ena — den andra tyckes vara tämligen antik — men antikerna ha ju också sitt värde! — Och eleganta se'n — en chic — en — en — ål

frun (stucken). Doktorn talar med en entusiasm, som —

badläkaren (rättar sig). Ja, det vill säga — hm! — de svenska damernas utsökta behag att — att föra sig — hade de verkligen inte — men —brukspatronen. Nå herrn då? Hur såg han ut? badläkaren. Honom såg jag bara ett ögonblick! Han såg mycket distinguerad ut — men sjukligt nervös

— lyckligtvis —

löjtnanten (skrattande). Lyckligtvis? annie (likaså). Fy, så doktorn säger! badläkaren. Ja — hml — jag menar — sa' jag lyckligtvis? Jag menar naturligtvis — efter som han nu kommit hit — att badkuren lyckligtvis ska' kunna kurera honom!

brukspatronen. Och att ni lyckligtvis får en ny patient!

badläkaren. Nå ja — enfin, som baron plägar saga — det ar förtjänsten man lefver afl

löjtnanten (halfhögt till baronen). Följer du med ett slag neråt, så få vi kanske se dem?

baronen (likaså). Hvarför inte! Här är så för-bannadt tråkigt! (De draga sig uppåt fonden.)

brukspatronen. Känner doktorn något vidare till pianisten därinne?

badläkaren. Mycket väl! Högst intressant företeelse, hela karlen!

brukspatronen. En oförskämd, påflugen herre, tycker jag! Slår sig i samspråk med folk utan att vara presenterad!

annie. Ja men, snälla pappa! Vid en badort 1 frun. Ja hör nu, doktorn! Apropos detl Hvad badar han för?

badläkaren. För en fotåkomma! Det är visst någon gammal sensträckning! Jag ska' just börja mas-sera honom i eftermiddag.

brukspatronen. Jag ville önska att han försträckte fingrarna på sig också!

frun. Vet doktorn hvad han heter egentligen? badläkaren. Ja då! Han heter Pinaquinto! frun. Ä! Det är musik i blotta namnet 1badläkaren. Signor Diavolino Pinaquintol ANNIE. Han ä' således italienare? badläkaren. Ja, men han talar svenska som en inföding! Om jag får lof, så ska' jag presentera honom för damerna!

annie. Ack ja, herr doktor! frun. Det vore rysligt snällt af er! badläkaren. Å, jag ber! Det är en charmant karl — glad och spirituell — litet pianist och litet trollkarl — det vill säga, amatör, förstås! Ni skulle bara se honom göra kortkonster!

brukspatronen. Hvem kan inte göra sådana nu mera?

badläkaren. Säg inte det, herr brukspatron! (Till puniimren.) Jag ska' genast ha den äran att föra honom hit! (Skyndar in i salongen.)

Fjärde scenen.

DE FÖRRA utom BADLÄKAREN.

frun. Det är en bra älskvärd karl, den där doktorn 1

annie. Så artig och förekommande! brukspatronen. Artig? Han har inte ens frågat hur jag mår, den buffeln!

frun. Han ser naturligtvis att du mår bra! brukspatronen. Jaså! Än min astma då? frun. Ja, hvarför ska* du förarga dig åt allting? löjtnanten (ser på sitt ur). Nu går jag och tar mig ett bad 1 (Till baronen.) Går du med? baronen. Ja, gärna!

frun. Vill ni inte först bli presenterad för signor Pinaquinto?

löjtnanten. Det blef jag i förmiddags på biljarden. Han klädde mig på fyra partier karamboll.baronen. Och mig på två partier Karolina! frun. Men ni glömmer väl inte utfärden sedan? annie. Och glöm för all del inte heller att gå förbi hotellet!

löjtnanten. Var du lugnl Sådant glömmer man

intel

baronen. Nej, enfin I Man kan sannerligen behöfva se några nya ansikten, som är litet älskvärdare än de vanliga! (De gå nedför trappan och sedan ut till vänster.)

Femte scenen,

. FRUN. ANNIE. BRUKSPATRONEN.

annie (till modern). Det är en utmärkt man ni skaffade mig! Sådana där grofheter säger han mig midt i ansiktet!

frun. Ack kära barn! Karlarna är allesammans ena —

brukspatronen (afbry ter, i del han pekar inåt salongen). Där kommer nu doktor Hjälplös med det där italienska underdjuret!

annie (ser inåt). O, mamma, en sådan hållning! frun (likaså). Sådan chic!

brukspatron. Som jag sa' nyssl Fattas bara en markatta och ett positiv, så vore han komplett!

frun (HU Annie). Det hörs att det är afunden som

talar!

Sjätte scenen,

DE FÖRRA. ERIK. BADLÄKAREN (från salongen).

badläkaren. Mina damer. Tillåt mig presentera — erik (klädd som sprätt på nyaste modet, skjuter undan doktorn och gör en piruett framför frun och Annie). Behöfs inte, doktorn! Gå ni hem och skrif recept!Skönheten och talangen är gamla bekanta. Ni, mina damer, ha det ena — och jag det andra! Eccolo la veritå!

frun. Å, herr — annie (hastigt). Sign or —

brukspatron. Visserligen — visserligen — men här hos oss är det i alla fall så, att namn och karaktär —

erik. Tror ni inte att jag har båda delarna då! Jag har till och med en hel mängd af både det ena och det andra! Men hvad behöfs det egentligen? Jag är den jag är — och blir den jag alltid har varit! Brackan kan behöfva namn och karaktär, geniet sätter sig öfver sådana banaliteter!

badläkaren. Visserligen — men — konvenansen —

erik. Det där begriper ui inte, doktor! Jag vädjar till damerna! Hvad behöfver man veta mitt namn? Man kan ju helt enkelt kalla mig »snillet» — det är ingen fara för förväxlingar — eller hur, min nådiga?

frun. Nej, mycket sant! Och dessutom faller det sig så naturligt!

annie. Och så enkelt!

brukspatronen (argt). Utom det att det är så anspråkslöst!

erik. Anspråkslösare än ni tror! (Sätter sig bred-vid damerna, som tagit plats vid ett bord till vänster.) För öfrigt kan ni för ögonblicket kalla mig Diogenes

— fast jag inte har någon lykta. Jag söker en människa!

annie (koketterande). Verkligen? badläkaren. Karl eller fruntimmer? erik. Karl, naturligtvis! annie. Naturligtvis? Hvarför det? erik (sakta till henne). När man funnit det älskvärdaste, så söker man inte längre! (Högt till alla.)Nej, saken är edn att jag har en fordran af en slyngel, och den förfaller i natt!

BADLÄKAREN. 1 natt?

brukspatronen. Skulder bruka annars förfalla kl. 12 på middagen.

erik (med ett grin). Ja, det bör ni väl bäst veta!

brukspatronen (iobehagligt berörd). Jag? Hvasa? Hvarför det?

erik. Kors! Som affärsman betraktad, menar jag. Men ser ni, mina fordringar förfalla alltid kl. 12 på natten I

badläkaren. Det var underligt! erik. Ja ser ni, då träffar man folk säkrare hemma — och har lättare att drifva in dem!

frun. Högst originellt, det får jag sägal brukspatronen. Förbaskadt obehagligt, tycker jag! Om nätterna bör man åtminstone få vara i fred för björnarna!

badläkaren. Ja, det är mer än nog att man har dem i hälarna på sig om dagarna!

erik. Det ska’ ni säga, doktor 1 Ni som merendels skickar en af de omutligaste björnarna till folk om nätterna!

badläkaren. Jag? Hvem då? erik. Döden, doktor 1

badläkaren. Misstag, signor! Statistiken bevisar att det dör lika mycket folk om dagarna som om nätterna!

brukspatronen (till frun). Kommer du med, Amelie?

annie. Tänker pappa gå redan? brukspatronen. Ja, sådana där ruskiga samtalsämnen tycker jag borde vara förbjudna vid en badort 1 badläkaren. Ja, det är kanske mindre lämpligt, att —erik. Att tala om kurresultaterna, menar ni? Men stanna ni, min herre! Det är jag i stället som ska’ gål Doktorn här ska’ massera mig!

badläkaren. Jaha — jag står till er disposition!

erik. Farväl då så länge, mina damer! Jag hoppas doktorn skall göra min fotled så mjuk, att jag kan ta mig en sväng i kväll! Får jag då den äran att bjuda upp damerna till en dans, och kanske sedan brukspatron till en liten wira eller poker —? Doktorn blir nog tredje man — eller hur, doktor? Nog tittar ni väl också i läkarkatekesen ibland?

badläkaren (förvånad). Läkarkatekesen ?

erik. Kortleken, ja! Har ni inte hört det namnet förut? Kallas för prästhandboken också! Skön inrättning, den där kortleken! Har skaffat mig många intressanta bekantskaper, den! Och kommer nog att inbringa mig ännu flera! — Er arm, doktor! Nu ska* ni tala om för mig hvilka nya badgäster ni fått sedan i går — det är kanske några som jag känner! (Går med doktorn in i salongen.)

Sjunde scenen,

BRUKSPATRONEN. FRUN. ANNIE.

brukspatronen. Det säger jag dig, Annie, dansar du en enda dans med den där gemena karlen i kväll, så gör jag dig arflösl

annie (näsvist). Så mycket bättre, pappa! Då slipper jag göra mig urarfva!

frun. Nej men Annie då!

annie. Ja, pappa gör ju aldrig annat än bråkar!

brukspatronen. Bråkar jag? Jag kan bara inte tåla den där karlen! Han inger mig alldeles samma motvilja, som jag kände, när den där van der Zaaten —

frun. Usch! Tala inte om den dagen! Jag ryser bara jag tänker på den!annie (skrattande.). Då, nar miljön var ute och reste 1

frun. Kommer du ihåg, Adolf, att det luktade

svafvel om den sedan hela vintern ?

brukspatron. Ja dål Och hvar gång jag inte kom ihåg mig, utan slog mig ner på den, så sprakade det i den!

Åttonde scenen.

DE FÖRRE. GUNNAR. ELNA. TITTA GRÅ.

(De komma in från vänster nedanför trappan, klädda som rikt folk, Elna och Gunnar dock tämligen enkelt och utan öfverdrift i ljusa sommardräkter. Titta Grå däremot frasande af siden och spetsar och med en storbrokig parasoll öfver den plymklädda hatten. Elna springei lätt uppför trappan och Gunnar kommer långsamt efter med Titta Grå.)

annie (får se dem). Nej ser du, mamma! Säkert nya badgäster!

frun. Tänk om det är dem som doktorn talte

om!

brukspatronen. Det är utländingar! Det syns genast!

annie. Låt oss ge akt på dem!

elna (som först kommit upp på flustret, stannai vid balustraden och ser ut Öfver hafvet). Å, så vackert, så vackert! Skynda dig, skynda dig!

gunnar. Ja — jag kommer genast!

titta grå (pustande till Gunnar, som hon tar under armen). Nå nå, sakta dej! Jag mister ju rakt åf andan !

gunnar. Ja, hvad skulle svärmor med att göra?

(Kommer upp med henne och ser sig oroligt omkring.) Han måtte väl inte — ?

8. — Hin och smålä nding en.titta grå. Da pratar! Det känns nog när han kommer 1 För resten lär han få svårt te* känna igen oss — så fina som vi äM Jag vånner att inte länsman där hemma skulle göra’t en gång!

gunnar. Det kan väl hända — men si »Skam»

— han —

titta grå. Äsch! Han ä’ dum som en spån — han far nog och letar dej hemmave’ först! Det va’ för det som jag hade dej te’ å’ rese, begriper du!

elna (ropar från balustraden). Nej men, Gunnar 1 Kom då och se så grant här är!

annie (med föräldrarna längst till höger vid fram-scenen). Gunnar ?

brukspatronen. Hvar har jag hört det namnet? annie. Jo, nu vet jag, pappa! Det var han — småländingen!

titta grå (till Gunnar). Spring te tösa du! Jag sätter mej här och pustar ut så länge! (Sätter sig längst ner till höger.)

elna (till Gunnar, som skyndat upp till henne). Hvad är der, Gunnar lille? Du ser så orolig ut! gunnar. Å, jag har bara litet hufvudvärkl elna. Så tråkigt! Ska’ jag ruska om håret på dig litet?

gunnar (tar af sig hatten). Ack ja, gör det I elna (gör som hon sagt). Stackare dig! (Paus.) Men är här inte vackert?

gunnar. Jo då! Om bara den här kvälln vore öfver! Se'n, du Elna, ska' vi lefva som hvar dag vore den sista!

elna (med ett skratt). Jag tycker vi ha' inte gjort annat hela sommarn!

gunnar (ser sig oroligt omkring). Ja ja, ser du — en kan inte så noga veta —

elna (smeker hans hår). Du är så underlig! Säg mig hvad det är!gunnar. Var lugn, Elnal 1 morron ska’ jag vara mig lik igen !

brukspatronen (till vänster, halfhögt till sina fruntimmer). Tala du med den gamla, Amelie — så försöker jag med de unga! (Går upp till Elna och Gunnar och säger, i det han lyfter på hatten.) Charmant utsikt, mitt herrskap — inte sant?

elna (med en hälsning). Jo då! Mycket vacker! gunnar (vänder sig om). Nej, kors för tusan! Se brukspatron!

elna (likaså). Ja minsann !

brukspatron. Hvad vill det säga! Har jag den äran att —? Jag kan inte påminna mig —

frun (som under tiden närmat sig Titta Grå). Herrskapet är visst nykomna här vid badorten?

titta grå. Ja då! (Vänder sig om och känner igen henne). Perkele!

brukspatronen (kommer ner till frun). Amelie, dul De tycks känna oss!

frun. Nej då! Den gamla är visst spanska! annie. Hvarför tror du det, mamma? frun. Jo, hon sa’: »per ché». annie. Ä! Det är ju franska, vet jag! titta grå (stiger upp och niger försmädligt). Jo, så trolla ta' mej, ä det inte brukspatrons! Det va’ då riktigt stormrart te’ träffa så gamla känningar!

frun (till Annie). Det här var högst obehagligt! brukspatronen (nedlåtande). Är det verkligen ni

— kära — hvad var namnet nu igen?

gunnar. Ja, nog är det jag, alltid 1 (Visar på Elna) Och det här är min hustru, och —

titta grå (niger). Jag är svärmora hans på sätt och vis!

brukspatronen. Nå, spränger ni fortfarande berg, kära — Jo, hur var namnet?

annie. Var det inte Gunnar Rask?GUNNAR. Jo, det var då, det! Men en ann’ är så god som en ann’ — Nu heter jag brukspatron Rasch och för resten ä’ vi ute och roar oss, och nu kommer vi direkte från Paris, ska’ jag tala om

TITTA GRÅ. Det syns nog på våra hattar, det, för resten!

frun (infamt). Och hvar ligger bruket, om man får fråga?

gunnar. Det ligger inte långt från herrskapets, ifall ni har det i behåll ännu. För se, där den stora rullsten låg, där hitta jag en gullgrufval brukspatronen. En gullgrufva?

GUNNAR. Joho, så gjorde jag bra medl brukspatronen. Men då ligger den ja på min mark och då tar jag igen henne!

gunnar. Gå på med det! För jag tog opp allt hvad som fanns i'na, och nu ä' hon tom, så nu kan brukspatron gärna ta'na! Men full va? hon, det är sanning det!

brukspatron. Det vill säga att ni är rik således? gunnar. Jo, lita på det! (Slär på bröstfickan) Här har jag goa papper — och ändå har jag mina sextitusen på banken!

annie (lifligt). Det gläder mig! Och jag trodde alltid att ni skulle —

elna (går intill henne). Ja, men nu är det inte värdt att hon gör sig rar för smålänningen mera — for nu är han min man, och jag tänker inte låta någon komma och ta honom ifrån mig.

annie (föraktfullt). För mig kan ni vara fullkom-ligt lugn!

frun (med tonvikt). Ja — min dotter friherrinnan — gunnar. Å, jäkeln! Har fröken också ramlat sta' och gift sig — och det med dumma baron till?

frun. Å, ett sådant språk! Kom, Adolf — kom, Annie, och låt oss gå!brukspatronen. Ja, genast! Men jag skulle ändå vilja veta, hur tusan ni kunde —

gunnar. Om brukspatron vill, så kan svärmor där tala om hela paschasen!

titta grå. Jaha, si — det va' så att »Skam» —

Nionde scenen,

DE FÖRRA. BADLÄKAREN.

badläkaren (inkommer skrattande från höger). Ha ha! Något så egendomligt har då aldrig händt mig förr under hela min praktik!

brukspatronen. Hvad är det då? annie. Har någon blifvit kurerad? badläkaren. Kvickt, men elakt, min friherrinna! Nej, men kan ni föreställa er — (Får se de nykomna och skyndar fram till dem) Å! Mycket välkomna, mitt herrskapl Hur står det till? —(7ill brukspatrons) Det är den där familjen från Paris, som jag talte om! annie. De där märkvärdiga skönheterna? brukspatron. Vi känna dem — frun (hastigt y i det hon nyper honom i armen). — Inte det minsta!

annie. Och ha heller ingen lust att göra deras bekantskap!

badläkaren. Nej — de förefalla kanske litet simpla — verka litet uppkomlingar! — Men kan ni tänka er, mitt herrskap — när jag skulle massera signor Pinaquinto —

brukspatron och fruntimren. Nåå? Nå? badläkaren. Jo — jag gör mig i ordning — jag hjälper honom af med skon — och då — hvad tror ni jag får se?

brukspatronen. Hål på strumpan kanske? badläkaren. Nej då! Värre än så! En högst märkvärdig — missbildning — rent af en — en bockfot!gunnar (skriker till), En bockfot? brukspatron. Ni menar väl klumpfot? badläkaren. Nåja, klumpfot då — om man så vill kalla detl

annie (svärmiskt). O! det hade ju Byron också! gunnar (sakta till Titta grå). Det är han som kommer!

titta grå (likaså). Än se'n då? Jag är ju här, gössen min!

Tionde scenen.

DE FÖRRE. BARONEN. LÖJTNANTEN. ERIK.

(De inkomma från höger i fonden och sliga uppför trappan till flustret. Erik stannar på nedersta trappstegei och visar på Elna och Gunnar som stå kvar nere Ull höger)

erik (Ull löjtnanten). Laga att ni får med er unga frun på utfärden, så att jag får bli’ ensam med mannen l

löjtnanten. Med största nöje! (Till baronen) Tag du hand om gumman! (Han skyndar uppför trappan)

erik (för sig, gnuggar händerna). Så där ja! Ar hon bara ur vägen, sä har jag fritt spel! (Försvinner utåt vänster)

löjtnanten (uppe på flustret). Är ni ännu kvar här? Man väntar på er nere vid båtarna!

brukspatronen. Utfärden! Den höll jag på att glömma!

löjtnanten. Det blir ett härligt månsken! (Spelar öflverraskad vid åsynen af Gunnar, Elna och Titta Grå) Nej, hvad ser jag? De nya badgästerna! Å, vill inte doktorn presentera oss?

badläkaren. Mycket gärna! (Pressenleiar) Brukspatron Rasch med fru och svärmor — löjtnant Stål, baron von Suckten —löjtnanten. Högst charmerad af att — baronen. Instämmer — instämmer — gunnar. Detsamma jag säger! löjtnanten. Jag hoppas att herrskapet deltar i utfärden? Det blir harmonimusik och eklärering å la Venetienne — och om jag får lof att — frun. Fridolf du!

baronen. Och för mig skulle det vara en riktig jouissance —

annie. Stellan 1 Får jag säga dig ett ord! frun. Jag dig också, Fridolf! löjtnanten (förargad). Hvad vill mamma? baronen (vårdslöst). Enfinl Hvad är det om? (De gå Öfver till bniksp atrons.)

titta grå (nnder tiden till Elna). Följ me’ du, flicka!

elna. Ja men, jag far inte utan Gunnar! titta grå. Var inte enveten nu! Han och jag har någe* te’ styra med här — låt du den fina lykt-nanten bju’ dej armen! elna. Ja, men —

gunnar. Bara för i kväll, Elna! Se’n ska’ du aldrig hålla någon under armen annat än mej! (De Öfvertala henne sakta.)

löjtnanten (till föräldrarna). Jag vill bara underrätta er om en sak, och det är att jag gör hvad jag vill!

baronen (till Annie). Enfin! Kan inte du gå med doktorn? Du är annars inte så angelägen!

annie. Jaha, men nu vill jag, att du ska — baronen (hastigt). Doktor! Min fru önskar att ni blir hennes kavaljer på utfärden. badläkaren. Med största nöje! frun (i det de gå till mannen). Gå i sällskap med sådan där mobb!brukspatronen. Schy! inte så högt! De ha’ ju pengar! (De gå utför trappan)

löjtnanten (fram till Elna). Får jag lof att erbjuda er min arm, min nådiga. elna. Jag vet inte —

gunnar. Hustru min är mycket trakterad — men hon är litet ovan vid att —

löjtnanten. Det ger sig nog med tiden! baronen (kominer för sent till Elna och vänder sig med en grimas till Titta Grå). Då kanske att jag — titta GRÅ. Nej tack! Jag kommer efter med mågen min — och nå’n käpp behöfver jag inte numera I

baronen. För fan — enfin! — (Efter de nedgående.) Hör du, Annie — jag —

annie (vid doktorns arm i trappan). Doktorn får lof att ordinera något för min man och hans dåliga hufvud ! (De gå ntföi trappan först Annie och doktorn, sedan löjtnanten och Elnay och sist baronen.)

titta grå (HU Gunnar). Nu ger jag mig åf in till oss! Stanna du kvar, och kommer han, så hale ut på tiden så mycket du kan, tes jag hinner göra mej i ordning. Jag smäller i händerna därinne i saln, når jag ä’ tebakars, och se’n ska’ du få si på roligt! gunnar. Ja men, Elna —

titta grå. Henne går det ingen nöd på! Stå på dej nu bare, och visa du har smålandsblo’ i kroppen på dej! (Går till

höger in i salen.)

Elfte scenen.

GUNNAR. (Sedan) ERIK.

gunnar (ensam). Så småländing jag ä, så sitter allt hjärtat i halsgropen på migl Mest för Elnas skull ändå — för nog kan fäll jag re' mej med »Skam» men hur hon ska' re' sej med lyktnanten —!Om jag skulle ta' och sätta efter dom ett tag? — Ja, kör! (Han skyndar hastigt till trappan och ämnar sig utför, då Erik plötsligt står framför honom på nedersta trappsteget. Han studsar tillhaka och skriker till) Aj! se på fan!

erik (hånfullt aitigt). Jojo men, du! Hvart skall det bära af som längst!

gunnar (vill förbi honom). Jag kommer bums te'baks igen!

erik (motar honom). Stopp!

gunnar. Jag sk*' bara säga ett ord åt hustru

min!

erik (knuffar honom uppför trappan). Inga krumbukter! Du vänta' mig inte, tror jag? gunnar. Inte precis just ni, inte! erik (kommer upp efter). Du minns vår öfverens-kommelse: på dagen om ett år skulle jag komma och ta dig!

gunnar. Jaha, men det här året ar skottår, och därför har du ingen makt öfver mej, fön?n i morron!

erik. Dålig advokatyr, min gubbe! Tror du att jag är skotträdd, jag?

gunnar. För resten begriper jag inte hvad det är för brådska! Te' börja med ville du ge' mej tie år, minns jag.

erik. Ja — hvarför var du så nyfiken på framtiden?

gunnar Det ä? vi ju lite hvar, vet jag! erik. Det kan lära er att vara nöjda med hvad ni har, och inte gapa efter allt som ni inte kan få!

gunnar. Det ar just det jag är nu, och därför vill jag inte härifrån! Jag är gift och hustru min är så rar och vacker — en riktig ängel a' hon!

erik. Det var jag också en gång! Ge dig därför af så fort du kan ifrån henne — sådant räcker aldrig länge!gunnar. Och så har jag en svärmor — erik. Nå, henne är du väl inte ledsen att komma ifrån?

GUNNAR. Jo då! Det är en så'n rar gummskrabba, så! Du kan allt få språka me'na, om du vill!

erik. Nej tack du! Svärmödrar har jag godt om — och jag skulle snart få huset fullproppadt, om jag tog alla som man vill skicka till mig!

gunnar. Hur mycke' vill du ha för att ge mej tie år till då?

erik Då duger du ingenting till! Småländingar ska' man ta medan de är färska! Se'n vet man aldrig hvad det kan bli af dem! — Men har du pengar då, efter som du bjuder så stort?

gunnar. Åja — utan är jag inte! erik (hånfullt). Kanske de där slantarna, som du fick med dig hemifrån mig?

gunnar. Nej, den gången skoja' du ! Det blef ju bara vissna löf!

erik. Jo, du skulle inte låtit narra af dig knifven! gunnar. Knifven? Du sa' någe', dul (Tar upp en mycket fin knif ur fickan.) Ge' dig af, »Skam!» Nu är det jag som befaller! (Håller den uppslagna knifven framför honom)

erik (med ett gapskratt). Hvar har du köpt den

där ?

gunnar. I Tyskland, på hemvägen!

erik. Och det tror du är stål? Ha ha ha! Kuggad är du!

gunnar (slänger hort knifven). Anacka det så visst!

erik (fattar tag i honom). Kom nu! Den har gången binder jag dig!

gunnar (ser inåt höger). Du ska’ väl äta en bit först — eller dricka ett glas! Hon är ju intetolfän!

erik. Är du så spendersam? Hvad bjuder du på då?gunnar. Säg själf, hvad du vill ha! Jag har talt med frun härinne! (Inifrån höger hörs smällen af elt par hopslagna händer.) Hör du? Nu drog hon korken ur putelln!

erik (slår sig ner vid högra bordet). En brylå skulle inte vara så illa!

gunnar. Inte finns det töcken midt i sommarn! erik. Finns det inte? Nå, då skaffar jag väl själf 1 (Slår i bordet.) Hej, smådjäflar! Ro hit med — gunnar. Nej, stopp nu! Så uslig ä’ jag väl ändå inte! Bjuder du på åka, så ska’ väl jag bestå färdknäppen! (Ropar inåt.) Frun lilla! Fram nu med trakteringen!

erik. Är det en fru som håller därinne? gunnar. Ja du! Och den som kan vara mamma åt dig ändå!

erik (orolig). Hvad är det du säger? gunnar (med elt gapskratt). Här har du’na lifs lefvande!

Tolfte scenen,

DE FÖRRA. TITTA GRÅ.

titta grå (frän höger i sin gamla dräkt från förspelet och tredje akten, med en eld tång i ena handen och eldstålet i den andra, tar plats vid bordet, stående emellan dem båda). Här, »Skam!» här har du trakteringa!

gunnar (skrattande). Smak’ på den välfägnan, gammel-Erik!

erik (sittei som föistenad, i högsta förfäran). Titta Grå! Häxan, som stängde in migl

titta grå. He he he! Det var fäll mor min, det — men det ä’ inte utan att jag brås på’na! Och vill du nu, så far vi me' sammal erik. Vi? Vi?

titta grå. Jaja men! Tar du honom, så får du allt ta mej me’l